

Gmina Michów

Strategia
Rozwiązywania
Problemów
Społecznych
Gminy Michów
na lata 2017 – 2025

Opracowała: Agnieszka Wróblewska

Spis treści

SPIS TREŚCI	2
I. MERYTORYCZNE UZASADNIENIE OPRACOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	4
1. PODSTAWA PRAWNA STRATEGII, ZGODNOŚĆ Z PRAWEM WSPÓLNOTOWYM ORAZ STRATEGIAMI NARODOWYMI I EUROPEJSKIMI	4
2. POWIĄZANIE STRATEGII Z KRAJOWYMI AKTAMI PRAWNYMI.....	5
2.1 Zgodność z prawem wspólnotowym	6
2.2 Zgodność ze strategiami europejskimi	6
2.3 Zgodność z dokumentami krajowymi	7
2.4 Zgodność z regionalnymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi	9
II. PROCES WYPRACOWANIA STRATEGII	12
1. PRZEBIEG PROCESU WYPRACOWANIA STRATEGII.....	12
III. CHARAKTERYSTYKA GMINY	16
1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	16
2. HISTORIA	16
3. GOSPODARKA GMINY	17
3.1 Przedsiębiorczość.....	17
4. LUDNOŚĆ GMINY	18
4.1 Demografia.....	18
4.2 Poziom życia.....	20
4.3 Mieszkalnictwo	20
5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA GMINY MICHÓW	22
5.1 Oświata	22
5.2 Kultura.....	23
5.3 Służba zdrowia	25
5.4 Pomoc społeczna.....	25
5.5 Policja.....	30
5.6 Rekreacja i sport.....	31
5.7 Organizacje społeczne.....	32

6.	DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	33
6.1	Analiza problemów społecznych Gminy Michów na podstawie danych instytucji	33
6.2	Problemy i oczekiwania społeczne według uczestników spotkania i na podstawie ankiety.....	41
6.3	Analiza SWOT	49
7.	PLANOWANIE DZIAŁAŃ.....	53
7.1	Misja i wizja Gminy Michów	53
7.2	Prognoza zmian w zakresie objętym strategią	54
7.3	Cele i harmonogram realizacji	57
7.4	Ramy finansowe strategii.....	71
7.5	Programy.....	72
IV.	MONITORING I EWALUACJA STRATEGII.....	72
1.	SYSTEM MONITOROWANIA STRATEGII.	72
2.	EWALUACJA STRATEGII	78
	ZAŁĄCZNIKI	79
	WYKAZ SKRÓTÓW	83
	SPIS WYKRESÓW I TABEL	83

I. MERYTORYCZNE UZASADNIENIE OPRACOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Państwo polskie poprzez instytucje realizujące politykę społeczną umożliwia swoim obywatelom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać samodzielnie, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Stale wzrastający zakres zadań stawianych przed instytucjami pomocy społecznej spowodowany jest zwiększającym się ich ciężarem gatunkowym i stopniem trudności generowanym takimi czynnikami, jak np.: bezrobocie, starzenie się społeczeństwa, a co za tym idzie, wzrost kosztów związanych z ochroną zdrowia i rehabilitacją osób starszych i niepełnosprawnych, wyzwaniem, którym musi podolać współczesna rodzina.

Działania prowadzone przez instytucje pomocy i integracji społecznej opierają się na zasadach programowania, subsydiarności, koncentracji, elastyczności i otwartości. Istotą nowego modelu działania pomocy społecznej, kreującej politykę społeczną – a w jej obszarze strategię rozwiązywania problemów społecznych – jest jej uspołecznienie zarówno w procesie planowania, jak też realizacji.

Każde państwo Członkowskie Unii Europejskiej ma obowiązek prowadzenia w ramach Unii wspólnych działań wspierających, uzupełniających i koordynujących w szeroko pojętej dziedzinie ochrony ludności i rozwoju kapitału ludzkiego. Opracowanie Strategii jest warunkiem pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na realizację projektów dotyczących sfery społecznej zarówno z budżetu państwa, jak też funduszy Unii Europejskiej.

1. Podstawa prawna Strategii, zgodność z prawem wspólnotowym oraz strategiami narodowymi i europejskimi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michów tworzona jest z mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2016 poz. 930 ze zm.), która w art. 17 ust. 1 pkt 1 nakłada na Gminy obowiązek „opracowania i realizacji gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Ponadto art. 16 b ust. 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.

- diagnozę sytuacji społecznej,

- prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- cele strategiczne projektowanych zmian,
- kierunki niezbędnych działań,
- sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe,
- wskaźniki realizacji działań.

2. Powiązanie Strategii z krajowymi aktami prawnymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michów (GSRPS) jest zgodna z założeniami polityki państwa, a także ustaw kompetencyjnych nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki. Działania zawarte w Strategii oparte są na postanowieniach innych krajowych aktów prawnych, a w szczególności:

- Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2016 poz. 930 ze zm.);
- Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2016 poz. 1817 ze zm.);
- Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2016 poz. 1828 ze zm.);
- Ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 poz. 487 ze zm.);
- Ustawy dnia z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2017 poz. 783 ze zm.);
- Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2017, poz. 1065 ze zm.);
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 poz. 2046 ze zm.);
- Ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2016, poz. 1518 ze zm.);
- Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 poz. 1390);
- Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2017 poz. 697 ze zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. 2017 poz. 489 ze zm.);

- Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. 2015 poz. 1916 ze zm.);
- Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2017 poz. 1023);
- Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 180);
- Ustawy z dnia 04 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2016 r. poz. 162 ze zm.);
- Ustawy z dnia 05 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2016 r. poz. 785 ze zm.);
- Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2017 r., poz. 882);
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1793 ze zm.);
- Ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2016 r., poz. 195 ze zm.);
- Ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016 r., poz. 1860).

2.1 Zgodność z prawem wspólnotowym

Prawo wspólnotowe (*acquis communautaire*) nie ingeruje w systemowe rozwiązania w zakresie pomocy społecznej obowiązujące w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Funkcjonuje jednak polityka społeczna Unii koordynująca narodowe polityki społeczne w zakresie koniecznym z punktu widzenia funkcjonowania wspólnoty.

2.2 Zgodność ze strategiami europejskimi

Jednym z wiodących celów Unii Europejskiej jest wyrównywanie poziomu rozwoju krajów i regionów. Polska uczestniczy w polityce społeczno-gospodarczej Unii, co oznacza między innymi korzystanie z funduszy unijnych. W obszarze polityki społecznej jest to Europejski Fundusz Społeczny (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1304/2013), który jest głównym instrumentem wspierającym działania podejmowane w ramach:

Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – Europa 2020

Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

EFS jest głównym instrumentem wspierającym polityki i zadania priorytetowe, których celem jest osiągnięcie postępów w kierunku pełnego zatrudnienia, poprawy jakości i wydajności pracy, zwiększenie mobilności geograficznej i zawodowej pracowników w Unii. Poprawa systemów kształcenia i szkolenia, propagowanie włączenia społecznego oraz zapobieganie i zwalczanie ubóstwa. Fundusz ten przyczynia się tym samym do spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Głównym celem Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Poza celem głównym w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego wyznaczono pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli.

2.3 Zgodność z dokumentami krajowymi

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030, której celem głównym jest poprawa jakości życia Polaków.

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020, która za jeden z celów stawia rozwój kapitału ludzkiego.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, która jako strategiczny cel polityki regionalnej wskazuje efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, w którym określono kluczowe kierunki rozwoju ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w Polsce.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji.

Celem głównym jest trwale zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln osób oraz wzrost spójności społecznej.

W programie wyróżniono pięć celów operacyjnych:

1. Usługi dla aktywności i profilaktyki – ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży. *Zapewnienie rodzinom z dziećmi dostępu do wysokiej jakości usług społecznych, który zwiększy szanse na aktywizację rodziców oraz umożliwi kompleksową profilaktykę zapobiegającą ubóstwu.*
2. Gwarancje dla przyszłości młodzieży – stworzenie szansy dla młodzieży wejścia na rynek pracy i tworzenia rodzin. *Stworzenie spójnego systemu działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych umożliwiającego młodzieży przygotowanie do wejścia na rynek pracy, zdobycie niezbędnych kompetencji oraz umiejętności ułatwiających włączenie społeczne, aktywność zawodową i rozwój rodziny.*
3. Aktywna osoba, zintegrowana rodzina, odpowiedzialne lokalne środowisko. *Rozwój systemu aktywnej integracji, działającego na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób, rodzin i środowisk zagrożonych wykluczeniem, umożliwiając łączenie ról społecznych zawodowych i rodzinnych oraz zwiększenie roli społeczności lokalnej opartych o zasadę partnerstwa publiczno-społecznego .*
4. Zapobieganie niepewności mieszkaniowej. *Zapewnienie dostępu do niedrogich mieszkań na wynajem umożliwiających stabilność rodzin i aktywizację zawodową rodzin oraz zapobieganie utracie mieszkania i bezdomności powodującej wykluczenie społeczne.*

5. Seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni. *Zapewnienie osobom starszym, niepełnosprawnym, zależnym przyjaznych form opieki i form aktywnego spędzania czasu oraz aktywnego włączania się osób starszych w życie publiczne i zawodowe.*

Narodowy Program Zdrowia na lata 2016 – 2020 – działania przedstawione w Strategii są zgodne z założeniami zawartymi w w/w Programie, celem strategicznym Programu jest *wydłużenie życia, poprawa zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności oraz zmniejszenie nierówności społecznych w zdrowiu*. Cel strategiczny można osiągnąć dzięki realizacji celów operacyjnych. W NZP są one ukierunkowane na zmniejszenie narażenia społeczeństwa na największe zagrożenia dla zdrowia. W katalogu zadań niezbędnych do realizacji tych celów znajdują się działania konieczne do poprawy stanu zdrowia i jakości życia zarówno całego społeczeństwa, jak i szczególnie zagrożonych grup. Cele operacyjne programu:

1. Poprawa sposobu żywienia, stanu odżywienia oraz aktywności fizycznej społeczeństwa.
2. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi.
3. Profilaktyka problemów zdrowia psychicznego i poprawa dobrostanu psychicznego społeczeństwa.
4. Ograniczenie ryzyka zdrowotnego wynikającego z zagrożeń fizycznych, chemicznych i biologicznych w środowisku zewnętrznym, miejscu pracy, zamieszkania, rekreacji oraz nauki.
5. Promocja zdrowego i aktywnego starzenia się.
6. Poprawa zdrowia prokreacyjnego.

2.4 Zgodność z regionalnymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi

Zgodność z Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubartowskim na lata 2014-2020

W Strategii określono sześć celów strategicznych rozwiązywania problemów społecznych na lata 2014 – 2020 oraz podporządkowane im cele operacyjne:

1. Opieka nad dzieckiem i rodziną.

- 1.1 Wspieranie rodziny we właściwym pełnieniu jej funkcji.*
- 1.2 Promocja i rozwój pieczy zastępczej.*
- 1.3 Pomoc w usamodzielnieniu się wychowanków placówek opiekuńczo wychowawczych i rodzin zastępczych.*
- 1.4 Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.*
- 2. Pomoc i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych i seniorów.
  - 2.1 Zwiększanie aktywności społecznej i przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób niepełnosprawnych i seniorów.*
  - 2.2 Rozbudowa zaplecza instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego na rzecz rozwiązywania problemów społecznych osób niepełnosprawnych i seniorów.*
  - 2.3 Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych.*
- 3. Przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia i ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego.
  - 3.1 Podnoszenie poziomu aktywności zawodowej, przygotowanie do podjęcia pracy oraz aktywizowanie osób bezrobotnych i poszukujących pracy.*
  - 3.2 Wzrost aktywności osób niepełnosprawnych na rynku pracy.*
  - 3.3 Promocja przedsiębiorczości.*
  - 3.4 Współpraca z samorządami lokalnymi na rzecz aktywizacji zawodowej.*
- 4. Rozwój profilaktyki zdrowotnej i podniesienie poziomu bezpieczeństwa w powiecie.
  - 4.1 Inicjowanie i promocja działań dotyczących zachowań prozdrowotnych.*
  - 4.2 Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.*
- 5. Budowa społeczeństwa obywatelskiego na terenie powiatu lubartowskiego.
  - 5.1 Rozwijanie potencjału organizacji pozarządowych.*
  - 5.2 Wspieranie inicjatyw obywatelskich na terenie powiatu lubartowskiego.*
  - 5.3 Wzmacnianie partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej w powiecie lubartowskim, wzrost przedsiębiorczości na terenie powiatu, w tym przedsiębiorczości społecznej oraz promowanie lokalnej gospodarki.*
- 6. Skuteczna edukacja w powiecie lubartowskim.
  - 6.1 Przedsiębiorczość kluczem do sukcesu młodzieży na rynku pracy.*
  - 6.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu uczniów.*

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020

W strategii wyróżniono 7 celów głównych:

1. Wzrost zatrudnienia i ograniczenie poziomu ubóstwa w województwie lubelskim do 2020 roku.
2. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, włączenie społeczne oraz wzrost aktywności i udziału w życiu społecznym osób starszych.
3. Budowa spójnego systemu pomocy efektywnie wspierającego rodzinę w województwie lubelskim.
4. Włączenie niepełnosprawnych mieszkańców województwa lubelskiego w życie społeczne i zawodowe.
5. Włączenie osób z zaburzeniami psychicznymi w życie społeczne i zawodowe.
6. Aktywne społeczności lokalne województwa lubelskiego.
7. Budowa efektywnej ekonomii społecznej w województwie lubelskim.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą 2030)

Cele strategiczne ww. strategii rozwoju obejmują:

1. Wzmacnianie urbanizacji regionu.
2. Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich.
3. Selektywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu.
4. Funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa integracja regionu.

Inne dokumenty strategiczne:

- *Program Rozwoju Powiatu Lubartowskiego na lata 2015-2022*
- *Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia;*
- *Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2014-2020;*
- *Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie lubelskim na lata 2013-2020*
- *Program Współpracy Województwa Lubelskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego*

II. PROCES WYPRACOWANIA STRATEGII

Do prac nad wypracowaniem Strategii zaproszeni zostali przedstawiciele instytucji publicznych i organizacji społecznych z terenu Gminy.

1. Przebieg procesu wypracowania Strategii

Proces przygotowania dokumentu składał się z następujących etapów:

- organizacja procesu planowania strategicznego
- diagnoza sytuacji społecznej Gminy
- planowanie działań
- opracowanie dokumentu

W celu zastosowania partycypacyjnego modelu opracowania strategii przeprowadzono 28 marca 2017 roku spotkanie warsztatowe, w którym uczestniczyli następujący przedstawiciele instytucji i organizacji z Gminy Michów:

1. Anna Targońska – pracownik socjalny Ośrodka Pomocy Społecznej w Michowie
2. Elżbieta Koziej – pracownik socjalny Ośrodka Pomocy Społecznej w Michowie
3. Marian Wicha – wiceprzewodniczący Rady Gminy Michów
4. Zbigniew Gradziński – Prezes SSZM UKS „Michowiak”
5. Katarzyna Durczak – Radna Gminy Michów
6. Barbara Wałach – asystent rodziny
7. Jadwiga Kruczek – dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Michowie
8. Teresa Ochnio – inspektor ds. obsługi Rady Gminy, oświaty, kultury, sportu i zdrowia
9. Anna Tokarzewska – dyrektor Przedszkola w Michowie
10. Bożena Morawska – dyrektor Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Michowie
11. Janina Wicha – przedstawiciel Towarzystwa Przyjaciół Michowa
12. Ks. Jan Brodziak – proboszcz Parafii Rzymskokatolickiej Wniebowzięcia NMP w Michowie
13. Michał Mitura – przedstawiciel młodzieży
14. Anna Jabłońska – p.o. Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Michowie

Program spotkania obejmował następujące zagadnienia:

Diagnoza sytuacji społecznej w Gminie:

- analiza sytuacji społecznej w Gminie w oparciu o opinie przedstawicieli instytucji administracji samorządowej, organizacji społecznych analizę doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych,

- analiza doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych,
- dotychczasowa współpraca instytucji i organizacji społecznych na rzecz społeczności lokalnej,
- formułowanie wizji rozwoju społecznego Gminy.

Analiza problemów społecznych oraz zasobów społecznych w Gminie:

- identyfikacja i kategoryzacja problemów społecznych w Gminie,
- określenie zasobów społecznych Gminy,
- badanie potrzeb społecznych oraz zakresu ich zaspokojenia.

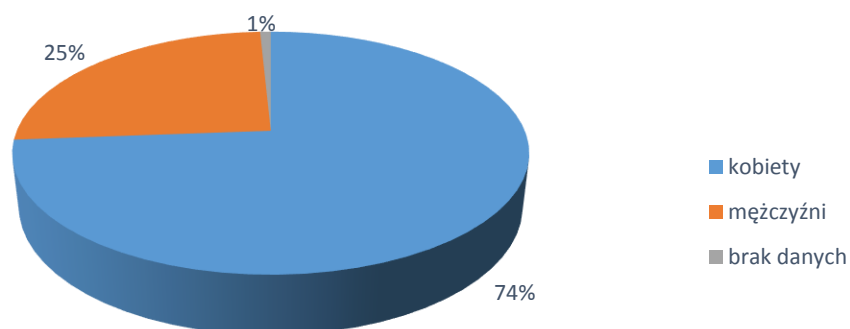
Formułowanie założeń strategii rozwiązywania problemów społecznych w oparciu o partycypację społeczną i zasady rozwoju społecznego:

- formułowanie misji rozwoju społecznego w korelacji z wizją rozwoju Gminy,
- formułowanie celów strategicznych,
- określanie celów oraz kierunków działań w Gminie,
- określanie sposobu zarządzania realizacją strategii,
- ustalenie zasad monitoringu,
- opracowanie procedur ewaluacji.

Bazą do opracowania diagnozy społecznej zawartej w strategii były materiały i analizy statystyczne gromadzone przez instytucje takie, jak: Urząd Gminy w Michowie, baza danych regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego www.stat.gov.pl, Ośrodek Pomocy Społecznej w Michowie, Zakład Opieki Zdrowotnej, Gminna Biblioteka Publiczna, gminne placówki oświatowe oraz wyniki anonimowych ankiet na temat występujących w Gminie problemów i oczekiwań.

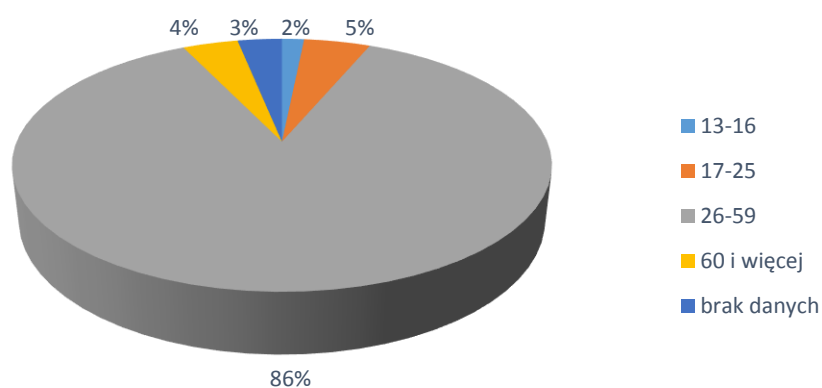
Elementem uspołecznienia procesu budowy GSRPS, było przeprowadzenie badania ankietowego skierowanego do mieszkańców - osób zainteresowanych uczestnictwem w życiu społecznym Gminy. W badaniu kwestionariuszowym udział wzięło łącznie 126 osób (93 kobiety, 32 mężczyzn, w przypadku 1 ankiety odnotowano brak danych na temat płci).

Wykres 1. Udział respondentów ankiety w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

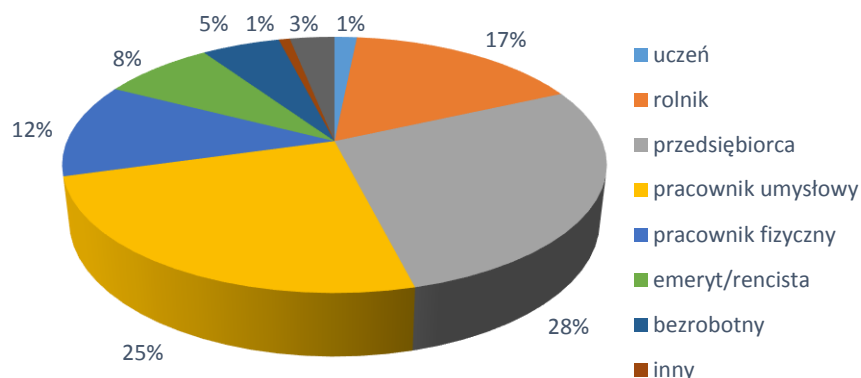
Najliczniejszą grupę wiekową stanowiły osoby mieszczące się w przedziale 26-59 lat - 109 osób. Druga pozycja przypadła natomiast grupie wiekowej 17-25 lat - było to 6 osób.

Wykres 2. Udział respondentów wg wieku. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

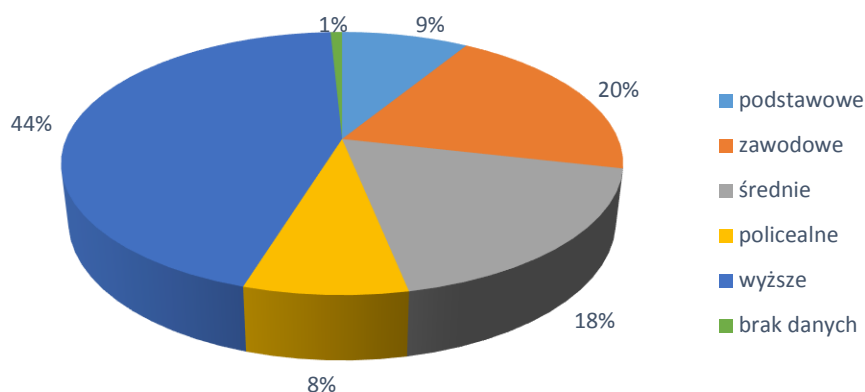
Pytani o aktywność zawodową mieszkańcy Gminy Michów deklarowali się najczęściej jako przedsiębiorcy (35 osób), następną pod względem liczebności grupę zawodową stanowili pracownicy umysłowi (31 osób). W przypadku 4 ankiet nie odnotowano danych na temat zawodu respondenta.

Wykres 3. Podział respondentów wg statusu zawodowego. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

Pod względem wykształcenia najliczniejszą grupą okazały się osoby posiadające wykształcenie wyższe (56 osób) oraz zawodowe (25 osób).

Wykres 4. Podział respondentów wg poziomu wykształcenia. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację i efektywną realizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz samorządowych. Oparcie przygotowania dokumentu strategicznego o proces partycypacji społecznej gwarantuje rzetelną diagnozę oraz wypracowanie adekwatnych do zdiagnozowanych problemów kierunków realizacji strategii. Przedłożony materiał został opracowany w Ośrodku Pomocy Społecznej w Michowie przy merytorycznym wsparciu eksperta zewnętrznego – Agnieszki Wróblewskiej.

III. CHARAKTERYSTYKA GMINY

1. Położenie geograficzne

Rysunek 1. Umiejscowienie Gminy Michów w Powiecie Lubartowskim w Województwie Lubelskim. Źródło: <https://www.osp.org.pl>

Gmina wiejska Michów położona jest w północno – zachodniej części województwa lubelskiego na terenie powiatu lubartowskiego i graniczy z powiatem puławskim. Obszar Gminy graniczy z sześcioma gminami: Abramów, Baranów, Firlej, Jeziorzany, Kamionka, Kock. Siedzibą administracyjną gminy jest Michów, położony na skrzyżowaniu dróg Lublin - Łuków i Lubartów - Puławy. Odległość od miasta wojewódzkiego Lublina wynosi 50km, od miasta powiatowego Lubartowa – 25 km. Gmina zajmuje powierzchnię 135,93 km², co stanowi 10,53% powierzchni powiatu. W skład Gminy wchodzi 29 sołectw: Aleksandrówka, Anielówka, Budki, Chudowola, Elżbietów, Gawłówka, Giżyce, Gołąb, Gołąb-Kolonia, Katarzyn I, Katarzyn II, Krupy, Mejnierzyn, Meszno, Miastkówek, Michów, Młyniska, Natalin, Ostrów, Podlodówek, Rawa, Rudno, Rudzienko I, Rudzienko II, Rudzienko-Kolonia, Trzciniac, Węgielce, Wypnicha, Zofianówka.

2. Historia

Początki Michowa sięgają średniowiecza, wówczas była to śródleśna osada. W 1531 roku Michów uzyskał prawa miejskie, a pierwszymi właścicielami miasta byli Michowscy herbu Gryfita. W 1732 roku po śmierci Franciszka ostatniego z rodu Michowskich miasto

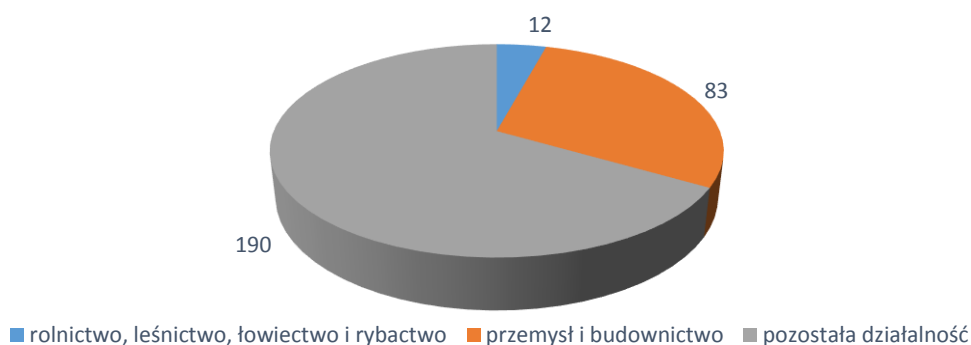
przeszło w posiadanie Ewy Szaniawskiej kasztelanki lubelskiej, a następnie drogą darowizny lub sprzedaży w ręce oo. jezuitów z Lublina. Dzięki nowym właścicielom Michów otrzymał w 1745 roku magdeburskie prawa miejskie. W 1773 r. Michów przeszedł w posiadanie Anny z Sapiechów Jabłonowskiej, potem Ignacego Potockiego. Na początku XIX w stał się własnością rodziny Piotrowskich. Michów miał typowo rolniczy charakter, położony z dala od większych miast, pozbawiony dróg bitych, bez rozwiniętego przemysłu.

3. Gospodarka Gminy

3.1 Przedsiębiorczość

W 2015 roku na terenie Gminy Michów było zarejestrowanych 285 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, spośród których 13 należało do sektora publicznego, a 272 do sektora prywatnego. W ramach wszystkich przedsiębiorstw 69% wykonuje pozostałą działalność gospodarczą, 29% działa w ramach przemysłu i budownictwa, a 4% to rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Wykres 5. Przedsiębiorstwa z terenu Gminy Michów (rok 2015). Podział według rodzajów działalności PKD 2007.
Źródło: dane GUS <https://bdl.stat.gov.pl/>

W ramach sektora publicznego spośród 13 podmiotów 11 należy do państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego. Z kolei sektor prywatny to przede wszystkim osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (236 jedn.), reszta to: spółki handlowe (3 jedn.), spółdzielnie (4 jedn.) oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne (9 jedn.). Na przestrzeni lat 2014-2015 przybyło 7 podmiotów gospodarczych.

Odnosząc się do wskaźników podmiotów gospodarki narodowej - 10 tys. ludności (przyjętych dla celów porównawczych przez GUS), należy stwierdzić, że na 10 tys. ludności na terenie Gminy Michów przypada 470 firm. Na 100 osób w wieku produkcyjnym 6,4 osób

fizycznych prowadzi działalność gospodarczą. Odnosząc się do fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych można powiedzieć, że na 10 tys. mieszkańców przypada 15 tego typu instytucji. Dokładne dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki. Źródło: dane GUS <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kategoria	Jednostka miary	Wartość wskaźnika		
		2014	2015	2016
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	458	470	b.d.
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	20	51	b.d.
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	31	36	b.d.
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	jed. gosp.	6,2	6,4	b.d.
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	jed. gosp.	15	15	b.d.
podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	jed. gosp.	33	84	b.d.
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	jed. gosp.	75,5	77,4	b.d.

4. Ludność Gminy

4.1 Demografia

Na koniec 2016 r. Gminę Michów zamieszkiwało 6166 mieszkańców. Na przestrzeni ostatnich lat zauważa się tendencję spadkową w liczbie mieszkańców Gminy, w roku 2016 populacja Gminy zmniejszyła się o 112 osób w stosunku do roku 2014. Gęstość zaludnienia w Gminie w 2015 roku wynosiła 45 osób na 1 km².

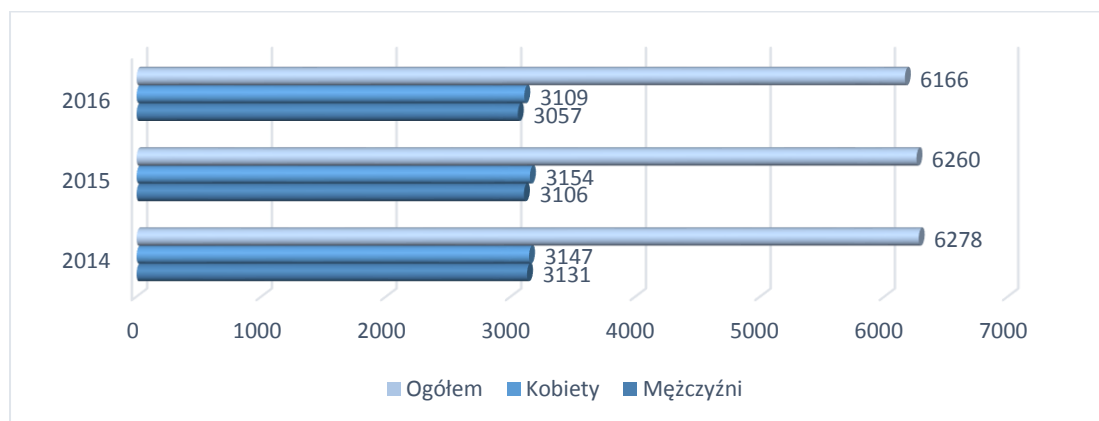
Tabela 2. Demografia Gminy Michów. Źródło: dane UG Michów.

Wyszczególnienie	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Ogółem	6278	6260	6166
Kobiety			
Ogółem	3147	3154	3109
0-17	561	551	519
18-60 lat	1744	1753	1745

61 lat i powyżej	842	850	845
Mężczyźni			
Ogółem	3131	3106	3057
0-17	602	598	555
18-60 lat	1948	1940	1939
61 lat i powyżej	581	568	563

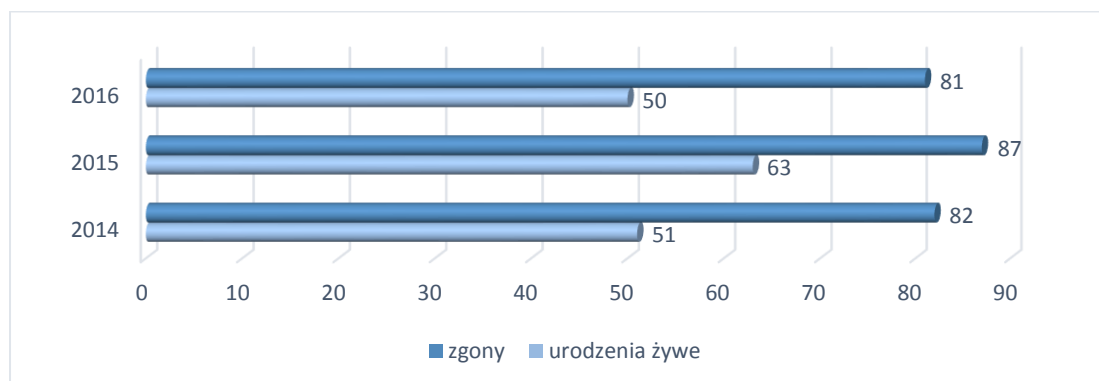
Wśród ogólnej liczby mieszkańców Gminy liczba kobiet przewyższa liczbę mężczyzn. W 2015 roku współczynnik feminizacji w Gminie wyniósł 103.

Wykres 6. Liczba mieszkańców Gminy Michów w latach 2014-2016 w podziale na płeć oraz ogółem. Źródło: dane UG Michów. .

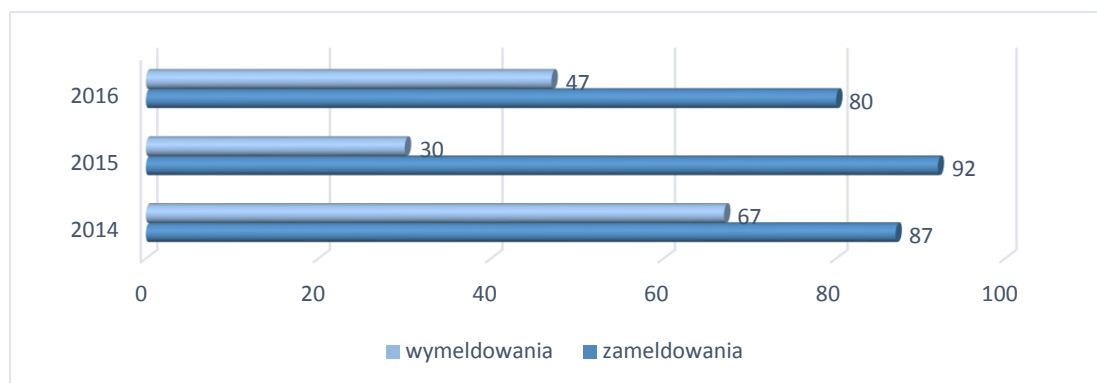
W latach 2014-2016 na terenie Gminy zanotowano ujemny przyrost naturalny. Ogólny bilans lat 2014-2016 wyniósł - 86 osób.

Wykres 7. Ruch naturalny ludności (urodzenia i zgony) w Gminie Michów w latach 2014-2016. Źródło: dane UG Michów.

W przypadku salda migracji wskaźniki są dodatnie. Na przestrzeni lat 2014-2016 liczba zameldowań przewyższała liczbę wymeldowań. Saldo migracji dla lat 2014-2016 wynosi 115 osób.

Wykres 8. Migracje na terenie Gminy Michów w latach 2014-2016. Źródło: dane UG Michów.

W 2016 roku wśród mieszkańców Gminy Michów ponad połowa, to osoby w wieku 18 – 60 lat (59,7%), osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) stanowią 17,4%, natomiast osoby w wieku 61 lat i więcej stanowią 22,8% grupę osób. Analizując strukturę wieku ludności Gminy Michów można zaobserwować spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, co ma wpływ na starzenie się mieszkańców Gminy.

4.2 Poziom życia

W 2015 r. dochody Gminy Michów w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły 3294 zł, przy wydatkach w wysokości 3206 zł. W tym samym roku wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej wyniosły 3883, 9 tys. zł i stanowiły 20,1% całości wydatków gminnego budżetu. W 2014 roku w Powiecie Lubartowskim wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej wyniosły 25,3% wydatków budżetu.

4.3 Mieszkalnictwo

Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosi w Gminie Michów 76,3 m² (2015 r.). W tym samym roku gminne wydatki przeznaczone na gospodarkę mieszkaniową wyniosły 0,1% ogółu wydatków budżetowych przy 6,7% dochodu z tego samego tytułu.

Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Michów. Źródło: dane GUS <https://bdl.stat.gov.pl>.

	Jednostka miary	2013	2014	2015
ZASOBY MIESZKANIOWE				
Zasoby mieszkaniowe wg lokalizacji				
Ogółem				
<i>mieszkania</i>	mieszk.	2 225	2 241	2 249
<i>izby</i>	izba	8 080	8 145	8 189
<i>powierzchnia użytkowa mieszkań</i>	m ²	168 986	170 507	171 533
Budynki mieszkalne w Gminie				
Ogółem	bud.	2 111	2 121	2 133
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne				
Ogółem				
<i>wodociąg</i>	mieszk.	1 878	1 894	1 902
<i>ustęp splukiwany</i>	mieszk.	1 467	1 483	1 491
<i>łazienka</i>	mieszk.	1 357	1 373	1 381
<i>centralne ogrzewanie</i>	mieszk.	1 085	1 101	1 109
Mieszkania wyposażone w instalacje - w %				
<i>wodociąg</i>	%	84,4	84,5	84,6
<i>łazienka</i>	%	61,0	61,3	61,4
<i>centralne ogrzewanie</i>	%	48,8	49,1	49,3
Zasoby mieszkaniowe – wskaźniki				
<i>przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania</i>	m ²	75,9	76,1	76,3
<i>przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę</i>	m ²	27,5	28,1	28,3
<i>mieszkania na 1000 mieszkańców</i>	mieszk.	362,4	368,9	371,2

5. Infrastruktura społeczna Gminy Michów

5.1 Oświata

Działalność oświatową w gminie Michów prowadzą następujące placówki:

1. Zespół Szkół Ogólnokształcących w Michowie, w którego skład wchodzi Szkoła Podstawowa i Gimnazjum nr 1;
2. Zespół Szkół w Rudnie - Szkoła Podstawowa i Gimnazjum nr 2;
3. Szkoła Podstawowa w Katarzynie;
4. Przedszkole w Michowie.

Tabela 4. Wybrane dane dotyczące szkół i przedszkola na terenie gminy. Źródło: dane UG Michów.

	2014	2015	2016
<i>Zespół Szkół Ogólnokształcących w Michowie</i>			
Szkoła Podstawowa	206	209	191
Gimnazjum	93	100	109
Liczba nauczycieli zatrudnieni w pełnym wymiarze/etaty	27/31,33	30/32,44	30/31,94
Realizowane programy dodatkowe	Program warsztatów analityczno – interpretacyjnych dla uczniów Szkoły Podstawowej i Gimnazjum Program „Mediacje rówieśnicze” Program nauczania gry w piłkę nożną dla klasy sportowej o profilu piłka nożna – Gimnazjum Program nauczania gry w piłkę ręczną dla klasy sportowej o profilu piłka ręczna– Gimnazjum Program nauczania dla klas sportowych o specjalności piłki ręcznej i piłki nożnej dla klas IV-VI		
Infrastruktura edukacyjna	Budynek dwukondygnacyjny z 23 salami dydaktycznymi, w tym 9 pracowni, świetlica, biblioteka, czytelnia, stołówka, hala sportowa, sala gimnastyczna, siłownia.		
<i>Zespół Szkół w Rudnie</i>			
Szkoła Podstawowa	126	139	115
Gimnazjum	83	73	64
Oddział przedszkolny w tym 6 - latki	83 27	43 31	43 27
Liczba nauczycieli zatrudnieni w pełnym wymiarze/etaty	25/27,31	24/27,56	22/26,6
Realizowane programy dodatkowe	Program „Bieg po zdrowie” Program „Trzymaj formę”		
Infrastruktura edukacyjna	Budynek dwukondygnacyjny – 10 sal dydaktycznych, świetlicy-stołówka, biblioteka, hala sportowa.		

<i>Szkoła Podstawowa w Katarzynie</i>			
Szkoła Podstawowa	33	36	41
Oddział przedszkolny w tym 6 - latki	29 14	24 11	23 3
Liczba nauczycieli zatrudnieni w pełnym wymiarze/etaty	10/9	9/10,27	7/10
Infrastruktura edukacyjna	Budynek dwukondygnacyjny – 7 sal lekcyjnych, świetlica, sala gimnastyczna.		
<i>Przedszkole w Michowie</i>			
Przedszkole w Michowie w tym 6 - latki	87 40	81 33	92 19
Liczba nauczycieli zatrudnieni w pełnym wymiarze/etaty	5/6,09	5/6,14	6/6,41
Realizowane programy dodatkowe	Program Edukacji Antynikotynowej „Czyste powietrze wokół nas” propagowany przez Stację Sanitarno- Epidemiologiczną Program „Trzymaj formę” Ogólnopolski Program Edukacyjny „Zbieraj baterie”		
Infrastruktura edukacyjna	Budynek jednokondygnacyjny z 3 salami.		

Do ZSO W Michowie uczęszcza 5 dzieci niepełnosprawnych, do ZS w Rudnie – 4 dzieci do Przedszkola w Michowie uczęszcza 1 dziecko niepełnosprawne.

Uczniowie z terenu Gminy Michów są pod opieką Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Lubartowie. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubartowie w latach 2014-2016 wydała następującą liczbę orzeczeń dla gminy Michów.

Tabela 5. Liczba wydanych orzeczeń przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w latach 2014-2016. Źródło: dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Lubartowie.

Orzeczenia	2014	2015	2016
Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego	8	5	5
Orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego	0	3	1
Orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjnych	0	0	0

5.2 Kultura

Gminna Biblioteka Publiczna w Michowie

Gminna Biblioteka Publiczna w Michowie pełni funkcję ośrodka kultury w gminie. Biblioteka powstała w 1948 roku. Księgozbiór biblioteczny liczy ponad 25000, który jest corocznie uzupełniany. Biblioteka ma około 1100 czytelników, którzy rocznie wypożyczają

około 24000 książek. Biblioteka prowadzi szeroką działalność kulturalną i oświatową na rzecz środowiska.

Od trzech lat z wyłączeniem okresu wakacyjnego w Bibliotece raz w tygodniu spotyka się grupa seniorów, która uczestniczy w zajęciach szkoleniowych w ramach projektu realizowanego przez Bibliotekę i Fundację Animacji Lokalnej „Fraktal” pt. „Seniorzy w akcji”. W ramach projektu zorganizowane były spotkania z dietetykiem kosmetyczką, fryzjerką, księgową, pielęgniarką oraz pracownikami SIL Lubartów. W ramach projektu „Aktywizacja osób starszych” realizowane były warsztaty z rękodzieła ludowego. Klub Seniora działający przy Bibliotece uczestniczy w imprezach organizowanych i współorganizowanych przez Bibliotekę tj.: festyny rodzinne, dożynki parafialno-gminne, organizuje wyjazdy i wycieczki do ciekawych miejsc regionu. Przy Bibliotece działa Dyskusyjny Klub Książki dla dorosłych, który organizuje spotkania z pisarzami.

Biblioteka jest inicjatorem i organizatorem spotkania opłatkowego dla osób samotnych z terenu gminy Michów. Wspólnie z OPS i UG od 4 lat organizowane jest spotkanie dla osób, które przekroczyły 60 rok życia i mieszkają same w swoich domach. Impreza ma charakter kulturalny i integracyjny, uczestniczy w niej około 70 osób starszych oraz zaproszeni goście: przedstawiciele władz powiatu, gminy, parafii, dyrektorzy placówek oświatowych z terenu gminy.

Biblioteka prowadzi także działalność skierowaną do dzieci. Jest organizatorem różnorodnych zajęć w okresie ferii zimowych podczas których dzieci mają możliwość uczestniczenia w zajęciach artystycznych, rozrywkowych, spotykają ciekawych ludzi, wyjeżdżają do kina, na basen, do muzeum i innych miejsc wartych obejrzenia.

W czasie roku szkolnego dla dzieci przedszkolnych i uczniów klas I-III prowadzone są lekcje biblioteczne, wystawy i spotkania z autorami książek. Biblioteka realizuje projekt „Spotkania z literaturą dziecięcą” – polegający na czytaniu bajek i baśni dla dzieci z Przedszkola w Michowie oraz grupy najmłodszej w ZS w Rudnie. Biblioteka jest również współorganizatorem Gminnego Dnia Dziecka i wielu konkursów dla dzieci i młodzieży, a także organizuje zajęcia taneczne dla dzieci w wieku 6-13 lat współpracując z Lubelskim Centrum Inicjatyw Tanecznych.

5.3 Służba zdrowia

Zadania w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej na terenie Gminy Michów realizuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Michów-Kamionka” oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rudnie.

Zasoby kadrowe NZOZ „Michów-Kamionka”: lekarz pediatra, lekarz rodzinny – internista, reumatolog, cztery pielęgniarki: 2 rodzinne, 1 szkolna, 1 punktu szczepień, położna oraz sprzątaczką.

Najczęstsze problemy zdrowotne dorosłych mieszkańców Gminy Michów to:

- choroby układu krążenia (nadciśnienie tętnicze, niewydolność serca, miażdżyca),
- cukrzyca,
- POCHP, astma oskrzelowa,
- choroby górnych i dolnych dróg oddechowych.

Wśród dzieci najczęstsze schorzenia to:

- astma oskrzelowa, alergie,
- cukrzyca,
- infekcje górnych i dolnych dróg oddechowych,
- wady wzroku,
- wady postawy.

W zakresie profilaktyki chorób zakaźnych u dzieci prowadzone są szczepienia ochronne. Prowadzona jest profilaktyka osób dorosłych dotycząca cukrzycy, gruźlicy, POCHP, astmy, chorób układu krążenia, osteoporozy, wad wzroku. Profilaktyka dzieci i młodzieży szkolnej dotyczy profilaktyki próchnicy zębów – fluoryzacja, chorób zakaźnych – szczepienia, wad postawy, prawidłowego odżywiania, HIV-AIDS.

5.4 Pomoc społeczna

Ośrodek Pomocy Społecznej w Michowie jest gminną jednostką organizacyjną i budżetową utworzoną do realizowania zadań własnych i zadań zleconych Gminie z zakresu pomocy społecznej. Zadaniem Ośrodka jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz zapobieganie powstawaniu takich sytuacji. Wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb życiowych i umożliwienie im życia w warunkach

odpowiadających godności człowieka oraz doprowadzenia do możliwie pełnego usamodzielnienia osób i rodzin oraz integracji ze środowiskiem. Ośrodek realizuje zadania w zakresie pomocy społecznej zlecone samorządowi gminnemu i zadania własne w trybie określonym przepisami ogólnie obowiązującymi. Realizując zadania pomocy społecznej OPS współpracuje z różnymi instytucjami w celu pomocy podopiecznym, m.in. z: Urzędem Gminy, policją, szpitalami, GKRPA, szkołami, poradnią psychologiczno-pedagogiczną, GBP, sądem, kuratorami sądowymi, PCPR, Powiatowym Urzędem Pracy, ZUS, KRUS, US, zakładami karnymi, ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W roku 2016 struktura organizacyjna OPS obejmowała 9 etatów: kierownik, trzech pracowników socjalnych, asystent rodziny, inspektor, starszy referent, technik prac biurowych oraz sprzątaczkę.

Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy pomoc dla mieszkańców Gminy w różnej formie. Ogólnie w 2016 roku pomocą objęto 313 rodzin, a w nich 835 osób. Świadczenia pieniężne przyznano ogółem 252 rodzinom.

Tabela 6. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia. Źródło: dane OPS Michów.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia			
Liczba osób	632	612	835
Osoby, którym przyznano świadczenie			
Liczba osób, w tym:	576	481	408
Osoby długotrwale korzystające	496	441	399
Wiek 0-17	272	222	192
Wiek produkcyjny	203	188	147
Wiek poprodukcyjny	101	71	51
Liczba rodzin	335	292	252
Liczba osób w rodzinach	1007	861	712

Jak wynika z powyższych danych, liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej z roku na rok zmniejsza się. Spośród osób, którym przyznano świadczenie w 2015 r. 72% stanowią osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej.

Jedną z form pomocy oferowaną przez OPS jest praca socjalna świadczona na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Praca jest ukierunkowana na przywrócenie utraconej lub ograniczonej zdolności samodzielnego funkcjonowania osoby lub rodziny. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez

względu na uzyskiwany dochód. Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny. W kontrakcie socjalnym opracowuje się ocenę sytuacji osoby lub rodziny oraz formułuje cele, które ma osiągnąć osoba lub rodzina dla przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej. Pracownicy socjalni pomagają również osobom i rodzinom w załatwianiu spraw urzędowych, m.in.: rent, emerytur, zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności, uzyskania alimentów. Uczestniczą w rozwiązywaniu problemów środowisk zagrożonych uzależnieniami, środowisk będących w konflikcie z prawem, bezrobotnych, niepełnosprawnych oraz rodzin dotkniętych innymi problemami.

Tabela 7. Liczba osób i rodzin objętych pracą socjalną w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Liczba rodzin	346	331	277
Liczba osób w rodzinach	1009	937	716
Liczba zawartych kontraktów socjalnych	0	0	1

Jak wskazują dane zawarte w tabeli w latach 2014-2016 liczba rodzin objętych pracą socjalną zmalała o 20%.

Tabela 8. Liczba udzielonych świadczeń w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Zasiłek rodzinny i dodatki /liczba rodzin/	399	337	391
Zasiłek pielęgnacyjny /liczba świadczeń/	1099	1083	1041
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka /liczba świadczeń/	39	57	38
Świadczenie pielęgnacyjne /liczba świadczeń/	220	246	208
Zasiłek dla opiekuna /liczba świadczeń/	25	110	108
Specjalny zasiłek opiekuńczy /liczba świadczeń/	0	55	92

W latach 2014-2016 liczba udzielonych zasiłków dla opiekuna wzrosła o 332%. Warunki nabywania oraz zasady ustalania i wypłacania zasiłków dla opiekunów osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 r. w związku z wygaśnięciem z mocy prawa decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego, określa ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów. Wzrosła także liczba specjalnych zasiłków opiekuńczych. W roku 2016 wypłacono o 67% więcej specjalnych zasiłków opiekuńczych w porównaniu z rokiem poprzednim. Specjalny zasiłek opiekuńczy funkcjonuje od 1 stycznia 2014 r.

OPS w Michowie wykonuje także zadania wynikające z ustawy osobom uprawnionym do alimentów. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobom uprawnionym po spełnieniu określonych w ustawie warunków.

Tabela 9. Liczba rodzin korzystających z funduszu alimentacyjnego. Źródło: dane OPS Michów.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Liczba rodzin pobierających świadczenie z funduszu alimentacyjnego	26	32	29
Kwota wypłaconych świadczeń w zł	222007 zł	222821 zł	237163 zł

Realizacja Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” przebiegała w dwóch formach: bezpłatne posiłki dla uczniów szkół oraz zasiłki celowe dla rodzin na zakup żywności.

Tabela 10. Świadczenia przyznane w zakresie realizacji programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Źródło: dane OPS Michów.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
„Pomoc państwa w zakresie dożywiania” - posiłki /liczba osób/	272	236	197
„Pomoc państwa w zakresie dożywiania” – zasiłki na zakup żywności /liczba osób/	152	132	108

OPS prowadzi również odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej mieszkańców z terenu Gminy Michów. W 2014 roku pomocą w formie opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej objęto 16 osób, w 2015 r. 16 osób, w 2016 r. 13 osób.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii

Podstawą prawną działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w Gminie jest ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii. Zgodnie z przepisami wyżej wymienionych ustaw samorząd gminny zobowiązany jest do prowadzenia działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu. Przeciwdziałanie narkomanii realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej. Realizacja tych zadań prowadzona jest w postaci Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, uchwalanego corocznie przez

Radę Gminy Michów. Koordynacją i realizacją Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania problemów Alkoholowych zajmuje się pełnomocnik wójta.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2017 rok został przyjęty Uchwałą Nr XXIII/127/2016 Rady Gminy Michów z dnia 28 grudnia 2016 roku. Program obejmuje odpowiednie kształtowanie polityki społecznej w obszarze wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi, przeciwdziałania narkomanii oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Program realizowany jest we współpracy wielu partnerów, stosownie do rodzaju działań i środowiska, do którego są kierowane.

Cele i priorytety programu:

1. Sukcesywne ograniczanie ilości spożywanego alkoholu przez dorosłych i młodzież.
2. Zmniejszenie ilości nowych przypadków uzależnień oraz monitorowanie sytuacji kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie spowodowaną nadużywaniem alkoholu.
3. Promowanie postaw społecznych ważnych dla profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
4. Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących w dziedzinie antyalkoholowej.
5. Rozwijanie szkolnych i środowiskowych programów profilaktycznych.
6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – wspólna realizacja działań związanych z profilaktyką uzależnień wśród dzieci i młodzieży.
7. Wspieranie i organizowanie imprez profilaktycznych.
8. Kontrola rynku napojów alkoholowych zwłaszcza w kontekście przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa w oparciu o ustawę z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Wszyscy członkowie GKRPA posiadają odpowiednie przeszkolenie w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, oraz dodatkowe szkolenia podnoszące kwalifikacje do pracy w/w zakresie. GKRPA w Michowie inicjuje i koordynuje działania w zakresie profilaktyki skierowanej do dzieci, młodzieży i osób dorosłych (prelekcje, pogadanki, spektakle profilaktyczne, festyny, imprezy sportowe). W ramach działalności GKRPA zajmuje się wspieraniem osób uzależnionych i ich rodzin,

kształtowaniem zdrowego stylu życia oraz pomaga rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych.

Na terenie Gminy Michów w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej co tydzień odbywają się spotkania grupy AA oraz grupy Al-Anon. Ze środków GKRPA finansowany jest psycholog, który również przyjmuje w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej.

Zespół Interdyscyplinarny

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie został powołany Zarządzeniem nr 32/2012 Wójta Gminy Michów dnia 13.06.2012 roku. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele Ośrodka Pomocy Społecznej, policji, GKRPA, placówek oświatowych, kurator zawodowy Sądu Rejonowego w Lubartowie oraz pielęgniarka. Wszyscy członkowie zespołu są przeszkoleni do pełnionej funkcji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz procedury Niebieskiej Karty. Zadaniem ZI jest podejmowanie działań mających na celu diagnozowanie, zapobieganie i eliminowanie problemu przemocy na terenie Gminy.

5.5 Policja

Teren gminy Michów obejmuje swoim działaniem Posterunek Policji w Kamionce przy ul. Lubartowskiej 1. Na Posterunku pełni służbę Kierownik Posterunku oraz trzynastu policjantów.

Tabela 11. Liczba przestępstw zaistniałych na terenie Gminy Michów w latach 2014-2016. Źródło: dane Posterunku Policji w Kamionce.

Wybrane kategorie przestępstw	2014	2015	2016
kradzież	9	11	9
włamanie	3	6	4
rozbój	1	0	0
uszkodzenie mienia	0	0	3
oszustwo / w tym oszustwa internetowe /	1	1	5
przywłaszczenie	0	0	0
groźba karalna	2	2	2
niestosowanie się do zakazu sądowego	6	1	1
nietrzeźwy kierujący pojazdem mechanicznym	13	17	18
uszkodzenie ciała	2	1	3
pobicie	2	2	1

przestępstwa narkotykowe	0	1	1
--------------------------	---	---	---

5.6 Rekreacja i sport

Na terenie gminy działalność prowadzą trzy kluby sportowe:

1. Gminny Ludowy Klub Sportowy Michów – rok założenia 1999.
2. Uczniowski Klub Sportowy Michowiak – rok założenia 2003.
3. Uczniowski Klub Sportowy przy Szkole Podstawowej w Rudnie – rok założenia 2016.

Kluby sportowe realizują zadania publiczne w ramach ogłaszanego przez Wójta Gminy co roku konkursu z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej w ramach dotacji z budżetu Gminy dla organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Gminny Ludowy Klub Sportowy Michów prowadzi organizację stałego systemu rozgrywek w piłkę nożną wg kalendarza Wojewódzkiego Związku Piłki Nożnej. Klub uczestniczy w stałym systemie rozgrywek w klasie A.

Imprezy organizowane przez GLKS adresowane są do wszystkich mieszkańców gminy, do najważniejszych należą:

- Rozgrywki w piłce nożnej halowej
- Organizacja turniejów i mistrzostw gminy w piłce nożnej, siatkowej, tenisie stołowym.
- Organizacja Gminnych Igrzysk Rekreacyjno-Sportowych
- Uczestnictwo reprezentacji gminy w Wojewódzkich Igrzyskach Rekreacyjno-Sportowych

Imprezy organizowane przez GLKS adresowane są do wszystkich mieszkańców gminy.

Uczniowskie Kluby Sportowe organizują:

- Międzyszkolny turniej piłki siatkowej dziewcząt szkół gimnazjalnych
- Międzyszkolny turniej piłki nożnej halowej chłopców szkół gimnazjalnych
- Mistrzostwa gminy w tenisie stołowym szkół podstawowych i gimnazjalnych
- Międzyszkolne mistrzostwa piłki halowej chłopców szkół podstawowych
- Gminne biegi przełajowe w kategorii szkół podstawowych i gimnazjalnych
- Mistrzostwa gminy w piłce nożnej chłopców szkół podstawowych
- Międzyszkolny turniej w piłce nożnej dziewcząt szkół gimnazjalnych
- Międzyszkolne mistrzostwa w badmintonie szkół gimnazjalnych
- „Dzień Sportu” dla dzieci

5.7 Organizacje społeczne

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Rada Gminy Michów corocznie uchwała Program współpracy Gminy Michów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Przedmiotowy program określa kierunki, obszary, formy współpracy jednostki samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi.

Program Współpracy Gminy Michów z Organizacjami Pozarządowymi na rok 2017 został przyjęty Uchwałą NR XXII/122/2016 Rady Gminy Michów z dnia 14 listopada 2016 r. Celem głównym Programu jest budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy gminą, a organizacjami pozarządowymi dla stworzenia warunków do rozwoju inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej oraz podniesienie skuteczności i efektywności działań podejmowanych w sferze zadań publicznych.

Celami szczegółowymi programu są:

- wzmocnianie działań organizacji pozarządowych działających na rzecz poprawy jakości życia wspólnoty mieszkańców przez wspieranie organizacyjne i finansowe ich działań, na zasadach określonych ustawą,
- integracja podmiotów realizujących zadania publiczne,
- wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych i podmiotów,
- zwiększenie efektywności wykorzystania środków publicznych,
- wspieranie rozwoju ekonomii społecznej.

Na terenie Gminy Michów działają następujące organizacje pozarządowe:

- Towarzystwo Przyjaciół Michowa

Towarzystwo ma na celu rozwój duchowy i społeczny człowieka, podnoszenie poziomu kulturalnego i estetycznego środowiska, wdrożenie zamiłowania do badań przeszłości Michowa i okolic, pobudzenie do czynnego udziału w towarzystwie nowych wartości kulturalnych. Dbłość o estetykę Michowa i regionu, ochrona przyrody i środowiska człowieka. Działalność koncentruje się wokół: opieki nad miejscami pamięci narodowej, propagowania i czynnego udziału w kultywowaniu tradycji patriotyczno-religijnych. Zapobieganie wykluczeniu osób starszych poprzez organizację wycieczek, wyjazdów do kina, opery, teatru czy organizację spotkań okolicznościowych. Towarzystwo wydaje dwa pisma lokalne: „Wiadomości z nad Rudy” i „Głos Michowa” dotowane z budżetu Gminy. Współpracuje z placówkami

oświatowymi oraz parafią w Michowie. Członkowie towarzystwa uczestniczą w powitaniu jesieni w Kazimierzu Dolnym oraz Festiwalu Kapel i Śpiewaków, dożynkach dworskich w skansenie w Lublinie.

- Stowarzyszenie Sympatyków Ziemi Michowskiej

Celem stowarzyszenia jest stworzenie warunków i form wszystkim sympatykom Ziemi Michowskiej dla realizacji i zamierzeń ich działań związanych z ideą. Stowarzyszenie promuje edukację, kulturę, organizuje wyjazdy dla swoich członków, wspiera działania mające na celu ochronę środowiska na terenie gminy. Członkowie biorą udział w imprezach oświatowych, gminnych oraz kościelnych.

6. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy

6.1 Analiza problemów społecznych Gminy Michów na podstawie danych instytucji

Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy finansowej w latach 2014-2016 okazały się: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa w tym wielodzietność i alkoholizm.

Tabela 12. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Michów.

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN		
	2014	2015	2016
Ubóstwo	240	208	184
Sieroctwo	8	5	5
Bezdomność	2	1	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	85	79	59
W tym: Wielodzietność	59	56	45
Bezrobocie	180	156	135
Niepełnosprawność	95	92	79
Długotrwała lub ciężka choroba	167	158	150
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	100	88	96
Przemoc w rodzinie	3	6	15
Alkoholizm	56	58	55
Narkomania	0	0	0

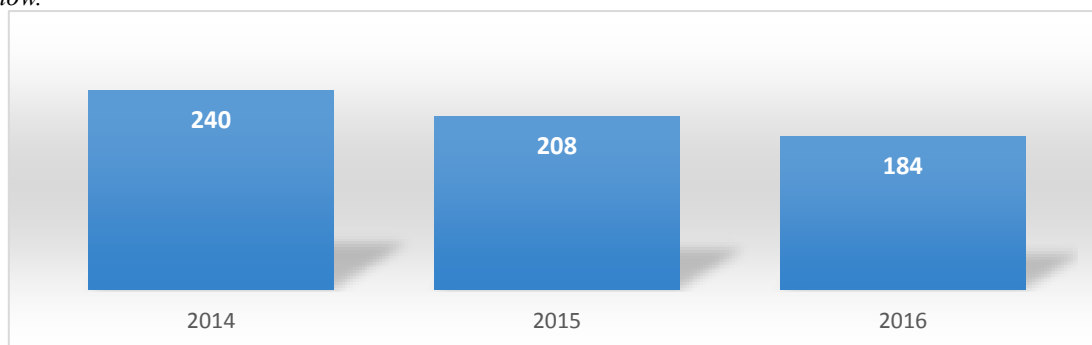
Trudności adaptacyjne po opuszczeniu zakładu karnego	3	5	5
Zdarzenie losowe	0	0	1
Sytuacja kryzysowa	3	7	3
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

Ubóstwo

Głównym powodem trudnej sytuacji mieszkańców Gminy Michów korzystających z pomocy społecznej są problemy wynikające z ubóstwa. W latach 2014-2016 najczęściej rodzin w Gminie Michów uzyskało świadczenia z tego powodu. Ubóstwo jest określane jako stan uwarunkowany najczęściej niewystarczającą wysokością dochodów. Brak dochodów uniemożliwia zaspokajanie potrzeb, zarówno biologicznych, jak i uczestnictwa w życiu społecznym, a przy utrzymującym się długim okresie występowania niedostatku, stanowi zagrożenie wykluczenia społecznego. Problem ubóstwa wiąże się z innymi czynnikami takimi, jak bezrobocie, choroby, dysfunkcyjność rodzin, alkoholizm.

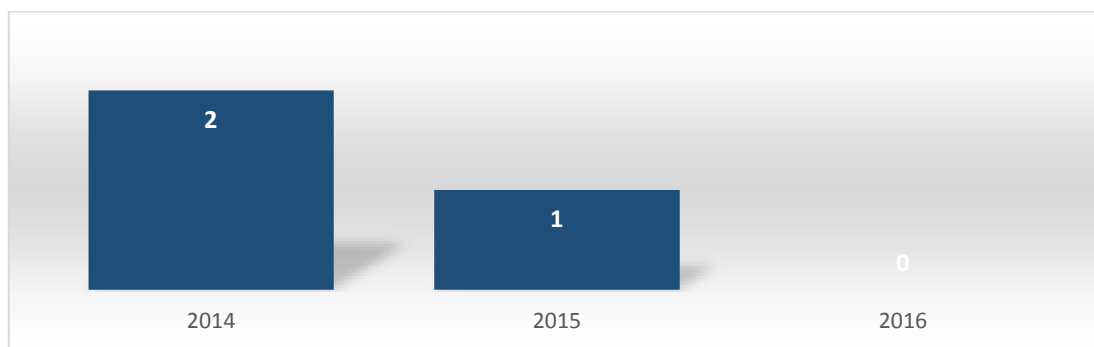
Jak ilustruje poniższy wykres liczba beneficjentów pomocy społecznej, którym udzielono wsparcia z powodu ubóstwa sukcesywnie maleje. W 2016 r. liczba beneficjentów była mniejsza o 23% w stosunku do roku 2014.

Wykres 9. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.

Z problemem ubóstwa ściśle związany jest problem bezdomności. W roku 2014 z powodu bezdomności pomoc przyznano 2 rodzinom, w 2016 roku żadna rodzina nie otrzymała wsparcia z powodu bezdomności.

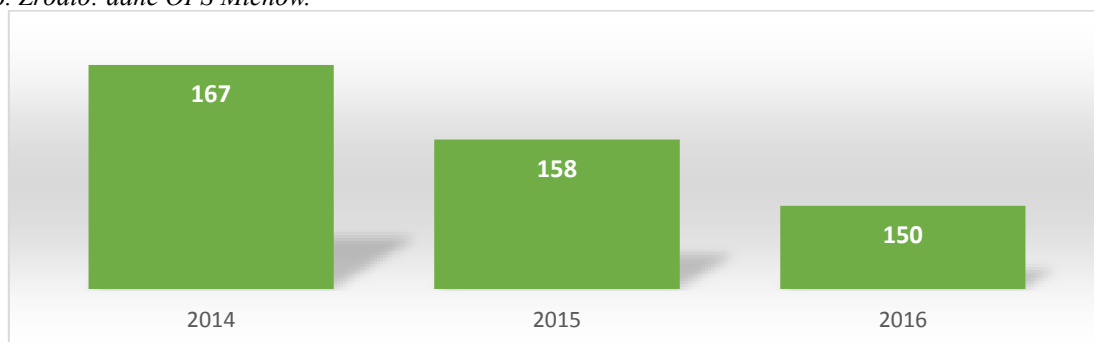
Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezdomności w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.

Długotrwała lub ciężka choroba

Drugim powodem pod względem liczby osób pobierających świadczenia z pomocy społecznej są także problemy wynikające z długotrwałej lub ciężkiej choroby. Jak ilustruje poniższy wykres liczba beneficjentów pomocy społecznej, którym udzielono wsparcia z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby stale maleje. W 2016 r. liczba beneficjentów była mniejsza o 10% w stosunku do roku 2014.

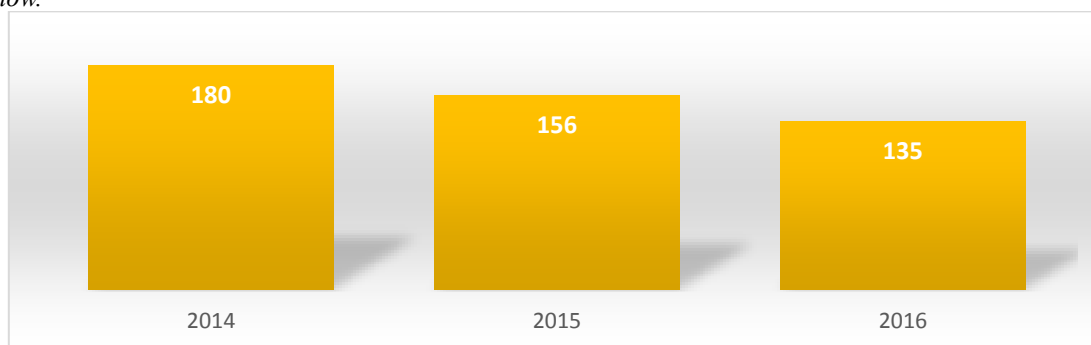
Wykres 11. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.

Bezrobocie

Powodem trudnej sytuacji mieszkańców Gminy Michów korzystających z pomocy społecznej są także problemy wynikające z bezrobocia. Liczba świadczeniobiorców na przestrzeni trzech lat zmniejszyła się o 25%.

Wykres 12. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP również malała. Na przestrzeni trzech lat liczba bezrobotnych zarejestrowanych z terenu Gminy Michów zmalała o 12%.

Tabela 13. Bezrobocie rejestrowane w Gminie Michów w latach 2014-2016. Źródło: dane PUP w Lubartowie.

Dane	2014	2015	2016
Liczba bezrobotnych ogółem	454	410	401
Bezrobotne kobiety	234	213	206
Bezrobotni mężczyźni	220	197	195

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił w 2015 roku 9,3%. Udział procentowy bezrobotnych kobiet w 2015 roku wynosił 9,6% i był wyższy od wskaźnika określającego bezrobotnych mężczyzn, który wynosił 9%.

Jak wskazują dane porównawcze, poziom bezrobocia w Powiecie Lubartowskim, jest wyższy niż średnia wojewódzka i średnia krajowa.

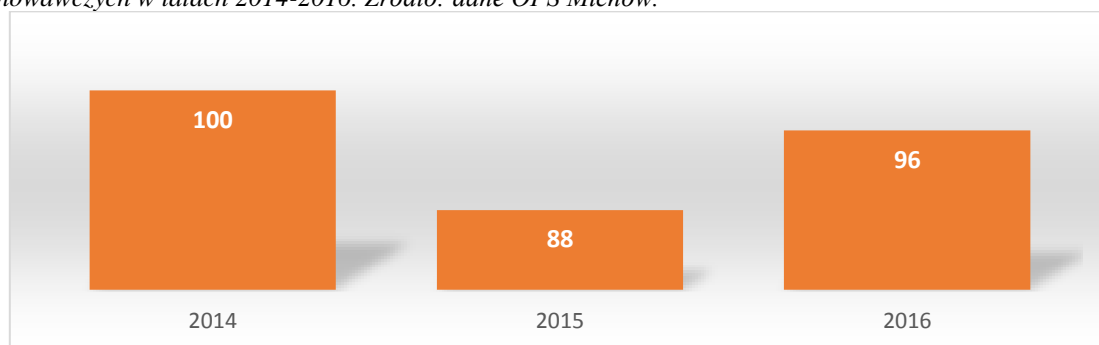
Tabela 14. Stopa bezrobocia w Powiecie Lubartowskim, Województwie Lubelskim oraz Kraju w latach 2014-2016. Źródło: WUP w Lublinie.

	2014	2015	2016
Powiat Lubartowski	16,2%	14,3%	13,2%
Województwo Lubelskie	12,7%	11,7%	10,4%
Polska	11,4%	9,6%	8,3%

Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Następnym powodem trudnej sytuacji życiowej beneficjentów pomocy społecznej w Gminie Michów, są problemy wynikające z ich bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Ilość rodzin objętych pomocą z tego tytułu w latach 2014-2016 była zmienna, w 2015 r. zmalała o 12% w stosunku do roku poprzedniego, w 2016 r. wzrosła o 9% w stosunku do 2015 roku.

Wykres 13. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.

Biorąc pod uwagę typy rodzin, które korzystały ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2014-2016 należy stwierdzić, że największym świadczeniobiorcą były rodziny z dziećmi. W 2016 roku również ta kategoria stanowi największy udział w typach rodzin korzystających ze świadczeń (109 rodzin), pomimo iż w latach 2014-2016 odnotowano 36% spadek liczby rodzin z dziećmi objętych pomocą.

Tabela 15. Typy rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.

Rodzaj rodziny	Liczba rodzin		
	2014	2015	2016
Rodziny z dziećmi	169	140	109
Rodziny niepełne	32	31	30
Rodziny emerytów i rencistów	71	68	66

Dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej zapewnia się pieczę zastępczą, którą organizuje powiat. Rodzinną formą pieczy jest rodzina zastępcza, natomiast instytucjonalną są placówki opiekuńczo – wychowawcze.

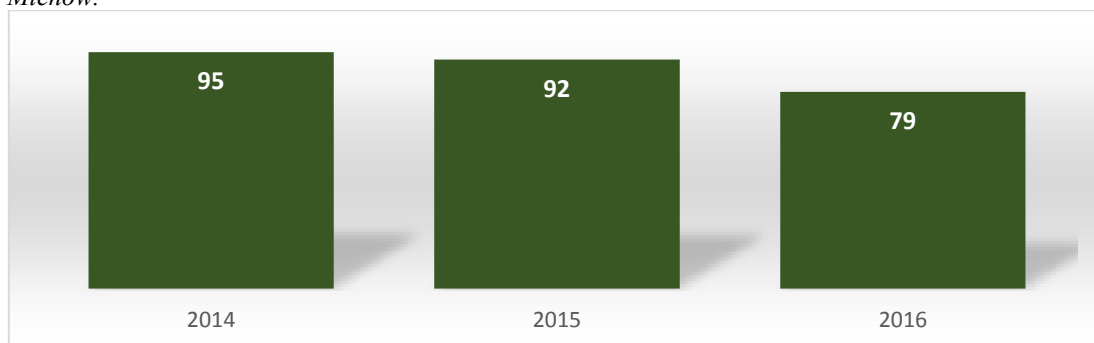
Sąd Rejonowy w Lubartowie III Wydział Rodzinny i Nieletnich w latach 2014-2016 z terenu gminy Michów w 6 sprawach orzekł uczestnikom ograniczenie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi.

W/g danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lubartowie w latach 2014-2016 z terenu Gminy Michów nie umieszczono żadnego dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, dwoje dzieci zostało zgłoszonych do adopcji, żadne dziecko nie zostało adoptowane.

Niepełnosprawność

Kolejnym ważnym problemem społecznym Gminy jest niepełnosprawność. W latach 2014-2016 liczba świadczeniobiorców sukcesywnie malała. Na przestrzeni lat 2014-2016 liczba rodzin objętych pomocą z powodu niepełnosprawności zmalała o 17%

Wykres 14. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w latach 2014-2016. Źródło: OPS Michów.

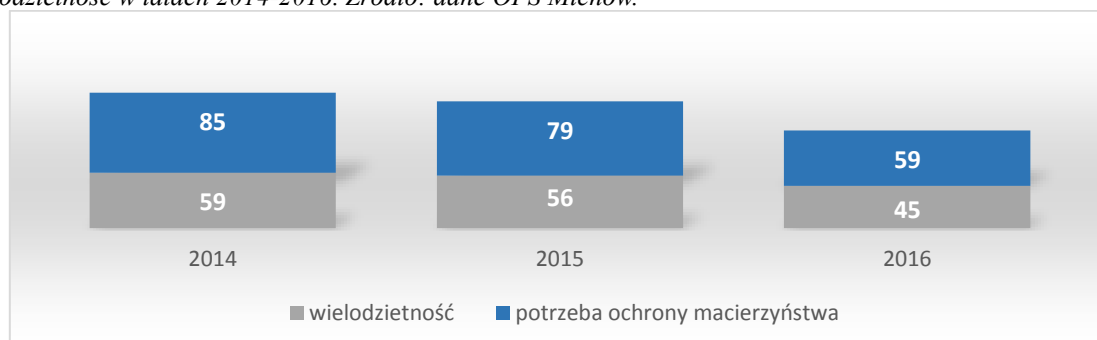
Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Lubartowie nie prowadzi rejestru wydawanych orzeczeń w rozbiciu na poszczególne gminy, dane dla całego powiatu lubartowskiego przedstawione są w tabeli poniżej.

Rodzaj orzeczenia	Liczba wydanych orzeczeń		
	2014	2015	2016
dla osób powyżej 16 roku życia	1248	1396	1199
dla osób poniżej 16 roku życia	256	257	224

Potrzeba ochrony macierzyństwa

Liczba osób otrzymujących wsparcie z tytułu ochrony macierzyństwa w Gminie Michów w latach 2014-2016 zmniejszyła się o 31%.

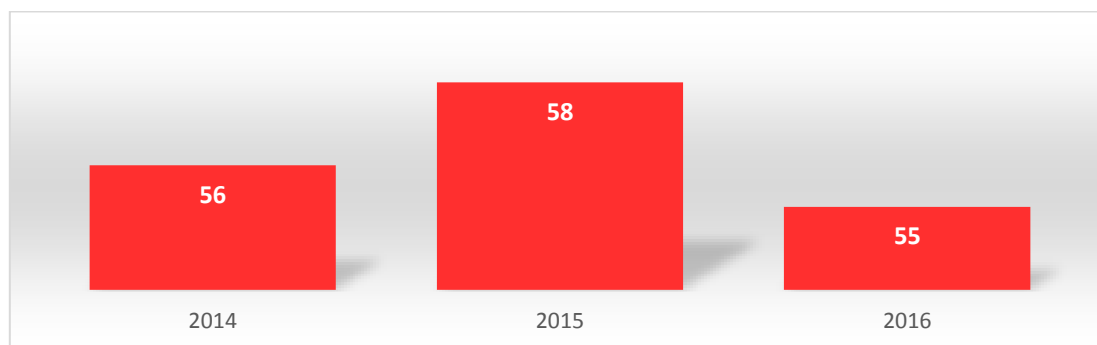
Wykres 15. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietność w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.

Alkoholizm

Powodem udzielania pomocy rodzinom w Gminie Michów są problemy rodzin, w których występuje uzależnienie od alkoholu. Nadużywanie alkoholu wpływa zarówno na stan zdrowia osoby uzależnionej, ale także powoduje występowanie przestępczości i przemocy.

Wykres 16. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu alkoholizmu w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.

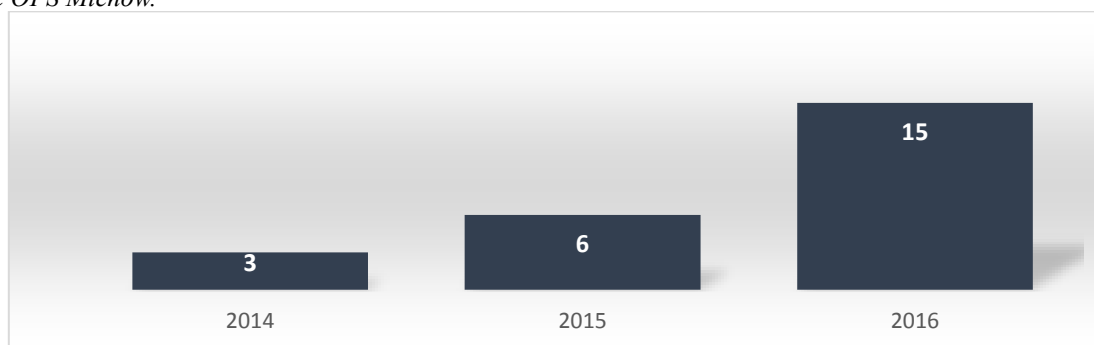
Liczba rodzin, które otrzymują wsparcie z uwagi na problemy alkoholowe w latach 2014-2016 utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

W ramach swojej działalności Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2015 roku przeprowadziła: 15 kontroli punktów sprzedaży alkoholu, 20 rozmów wspierających dla osób współuzależnionych, 15 rozmów motywujących do podjęcia leczenia z osobami uzależnionymi od alkoholu oraz skierowano 13 wniosków do sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego.

Przemoc w rodzinie

Kolejnym powodem udzielania pomocy rodzinom w Gminie Michów są problemy rodzin, w których występuje przemoc domowa. Wszystkie rodziny, w których występowało podejrzenie przemocy domowej zostały objęte pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego. Niepokojącym zjawiskiem jest rok roczny wzrost liczby rodzin, w których występuje przemoc domowa, na przestrzeni lat 2014-2016 odnotowano 400% wzrost liczby rodzi dotkniętych zjawiskiem przemocy domowej.

Wykres 17. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu przemocy domowej w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.

Często w rodzinach dotkniętych przemocą domową dodatkowo występuje problem uzależnień, rodziny te nierzadko dotknięte są ubóstwem, bezrobociem oraz innymi dysfunkcjami.

W 2014 roku pomocą ZI objętych było 18 rodzin, a w nich 20 osób, wobec 9 rodzin wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty”. Utworzono 28 grup roboczych, które odbyły 56 spotkań. W ramach podejmowanych działań wobec 3 sprawców przemocy, której podłożem było nadużywanie alkoholu wystąpiono z wnioskiem do GKRPA o zastosowanie leczenia odwykowego. Wobec 5 osób podejrzanych o stosowanie przemocy zostało wszczęte postępowanie przygotowawcze policji w kierunku art. 207 KK tj. znęcania się nad rodziną. Wszystkie rodziny miały możliwość skorzystania z bezpłatnych konsultacji psychologa. Zakończono 6 procedur „Niebieskiej Karty” z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie oraz 1 ze względu na brak zasadności podejmowanych działań.

W 2015 roku na terenie gminy założono 12 Niebieskich Kart, a łącznie w latach 2012 - 2015 było ich 30. Utworzono 12 grup roboczych, które odbyły 62 spotkania i objęły pomocą 12 rodzin. Osobom poszkodowanym i stosującym przemoc w rodzinie oferowano wsparcie psychologiczne, pedagogiczne oraz prawne w formie bezpłatnych konsultacji jednorazowych lub cyklicznych. W trzech przypadkach ZI nawiązał współpracę z GKRPA i złożył wniosek o skierowanie na leczenie odwykowe. Wobec 4 osób podejrzanych o stosowanie przemocy zostało wszczęte postępowanie przygotowawcze policji w kierunku art. 207 KK tj. znęcania się nad rodziną. Zakończono 12 procedur „Niebieskiej Karty” z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy.

Trudności adaptacyjne po opuszczeniu zakładu karnego

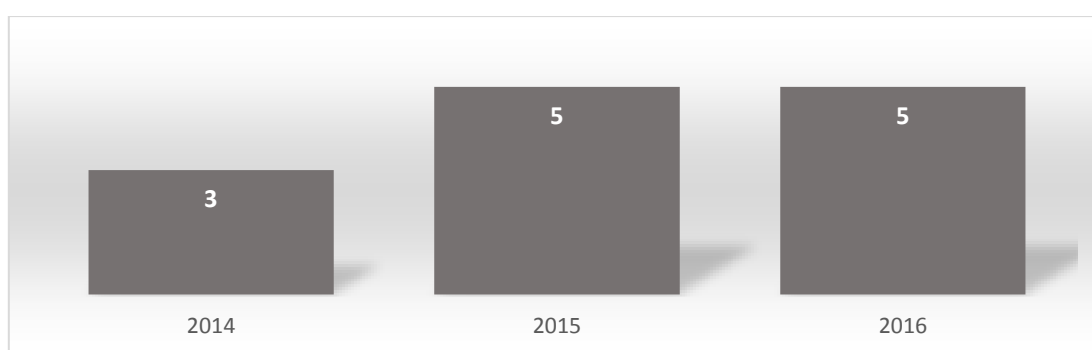
Wśród beneficjentów pomocy społecznej w Gminie Michów znajdują się rodziny, w których członkowie mają problemy wynikające z trudności adaptacyjnych po opuszczeniu

zakładu karnego. Działania wobec osób przebywających w zakładach karnych oraz je opuszczających podejmowane są przez instytucje działające w różnych obszarach: sądownictwo, służba więzienna, publiczne służby zatrudnienia, pomoc społeczna oraz sektor pozarządowy. Dla zapewnienia skuteczności wsparcia istotne jest zdiagnozowanie sytuacji tych osób oraz opracowanie modelu współpracy międzyinstytucjonalnej oraz międzysektorowej na rzecz ich wspierania.

W Gminie Michów w latach 2014-2016 kilku rodzinom udzielono wsparcia z tytułu trudności adaptacyjnych osób po opuszczeniu zakładu karnego.

Wykres 18. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu trudności adaptacyjnych po opuszczeniu zakładu karnego w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.

6.2 Problemy i oczekiwania społeczne według uczestników spotkania i na podstawie ankiety.

Na spotkaniu diagnozującym problemy społeczne w Gminie Michów z punktu widzenia pracowników instytucji, działaczy organizacji społecznych, uczestnicy warsztatów wyodrębnili następujące problemy społeczne:

1. Dzieci i młodzież:

- cyberprzemoc,
- eurosieroctwo,
- dopalacze,
- przemoc rówieśnicza,
- brak zagospodarowania wolnego czasu po szkole (dotyczy ofert innych niż w szkołach).

2. Rodziny:

- niewydolność wychowawcza,
- wyjazdy za pracą,
- nasilenie przemocy w rodzinach,

- alkoholizm.

3. Seniorzy:

- porzucenie przez rodzinę,
- samotność,
- wykluczenie z życia społecznego,
- niepełnosprawność,
- ograniczony dostęp do specjalistów.

Ponadto zgromadzeni na warsztatach przedstawiciele instytucji i organizacji wskazali na problemy dotyczące społeczność gminną takie, jak: brak komunikacji pomiędzy liderami, organizacjami i instytucjami, podziały w środowisku lokalnym, brak koordynacji podejmowanych działań (wspólnego dla gminy kalendarza imprez organizowanych przez różne środowiska, koordynatora działań społecznych), brak Gminnego Ośrodka Kultury.

Ankiety ewaluacyjne stanowią nieodłączny element diagnozy problemów społecznych, pojawiających się na terenie Gminy. W badaniu kwestionariuszowym udział wzięło 126 osób (93 kobiety, 32 mężczyzn, w przypadku 1 ankiety odnotowano brak danych na temat płci). Osoby badane reprezentowały następujące kategorie:

Wykształcenie:

- podstawowe - 11
- zawodowe - 25
- średnie - 23
- policealne - 10
- wyższe - 56
- brak danych - 1

Kategorie wiekowe:

- 13-16 lat - 2
- 17-25 lat - 6
- 26-59 lat - 109
- 60 i więcej - 5
- brak danych - 4

Zawód:

- uczeń - 2
- rolnik - 21
- przedsiębiorca - 35
- pracownik umysłowy - 31

- pracownik fizyczny - 15
- emeryt/rencista - 10
- bezrobotny - 7
- inny – 1 nauczyciel
- brak danych - 4

Oprócz przedstawionych danych metryczkowych, respondenci zostali poproszeni w pierwszej części ankiety o wypełnienie poniższej tabeli określając stopień zadowolenia z podanych warunków życia w Gminie. Należało zaznaczyć jedną z możliwych odpowiedzi od 0 do 4, przy czym 0 – bardzo niezadowolony/a; 1 – niezadowolony/a; 2 – niezdecydowany/a; 3 – zadowolony/a; 4 – bardzo zadowolony/a).

W jakim stopniu jest Pan(i) zadowolony/a z następujących warunków życia w Gminie*	Bardzo niezadowolony/a	Niezadowolony/a	Niezdecydowany/a	Zadowolony/a	Bardzo zadowolony/a
1. Organizacja czasu wolnego (koła zainteresowań, kluby sportowe)	13	24	32	39	9
2. Dostęp do Internetu	14	25	17	45	21
3. Dostęp do informacji na temat wydarzeń w Gminie	5	12	19	66	20
4. Dostęp do kultury: biblioteka, koncerty, wystawy	6	24	30	54	9
5. Organizacja imprez cyklicznych w Gminie	5	27	31	47	11
6. Dostępność doradztwa psychologiczno – prawnego	7	23	42	39	8
7. Poziom pomocy społecznej	4	5	41	53	20
8. Poziom opieki zdrowotnej	7	24	31	49	11
9. Bezpieczeństwo publiczne	10	19	32	53	9
10. Warunki mieszkaniowe	4	7	29	64	15
11. Miejsca rekreacji (np. parki, skwer, place zabaw)	6	25	37	43	10
12. Jakość szkół	1	9	23	70	19
13. Dostępność przedszkoli	0	5	21	73	25
14. Żywotność lokalnej tradycji i historii w codziennym życiu	3	11	43	54	11
15. Siła więzi międzyludzkich integrujących mieszkańców	8	26	45	40	3
16. Dostępność handlu i usług	1	8	19	70	24
17. Poziom udziału mieszkańców w życiu publicznym Gminy	7	20	54	36	6

* Nie wszyscy badani odpowiedzieli na wszystkie pytania

Najbardziej pozytywnie (odpowiadając „Zadowolony/a” lub „Bardzo zadowolony/a”) ocenili respondenci następujące aspekty życia w Gminie Michów:

- Dostępność przedszkoli (79%);
- Dostępność handlu i usług (77%);

- Jakość szkół (73%).

Najmniej usatysfakcjonowani ankietowani okazali się w stosunku do następujących obszarów funkcjonowania Gminy (odpowieź „Niezadowolony/a” lub „Bardzo niezadowolony/a”):

- Organizacja czasu wolnego (koła zainteresowań, kluby sportowe) (32%);
- Dostęp do Internetu (32%);
- Siła więzi międzyludzkich integrujących (28%).

Drugą integralną częścią ankiety były pytania odnoszące się do problemów społecznych poszczególnych grup i obszarów, tj. dzieci i młodzieży, rodzin, osób starszych, obszar opieki zdrowotnej, edukacji, sportu i kultury. Poniżej przedstawiono i scharakteryzowano szczegółowo odpowiedzi na sześć pytań:

1. Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy ?

- Brak pozytywnych wzorców i autorytetów (35 wskazania)
- Przemoc ze strony rodziców (3)
- Alkohol i papierosy (48)
- Narkotyki (14)
- Chuligaństwo (32)
- Brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu (68)
- Bezproduktywne spędzanie czasu wolnego (57)
- Inne: brak domu kultury x 2;

2. Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy ?

- Nieporadność życiowa (42)
- Ubóstwo (13)
- Bezrobocie (44)
- Alkoholizm (39)
- Bezradność opiekuńczo-wychowawcza (41)
- Brak poradnictwa psychologiczno-prawnego (16)
- Niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami (38)
- Zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych (29)

3. Jakie problemy społeczne osób starszych uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy ?

- a) Izolacja społeczna, samotność (91)
- b) Izolacja rodzinna, odrzucenie (30)
- c) Niepełnosprawność (14)
- d) Niezdolność do samoobsługi (31)
- e) Brak zorganizowanych form wspólnego spędzania czasu (60)
- f) Inne: (0);

4. Jakie problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy ?

- a) Długi okres oczekiwania na usługi medyczne (67)
- b) Mała liczba lekarzy specjalistów (109)
- c) Ograniczona liczba wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych (30)
- d) Inne: niski standard OZ w Rudnie, lekarz przyjmuje tylko do godzin południowych; problem z uzyskaniem skierowań do specjalistów x 3; brak stomatologa, ginekologa x 2; kultura i podejście do człowieka obsługi medycznej; brak skierowań na badania;

5. Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy ?

- a) Brak placówek wychowywania przedszkolnego (8)
- b) Brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki (72)
- c) Niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne (67)
- d) Brak stołówek szkolnych (5)
- e) Inne: wykluczenie społeczne uczniów o niższym statusie społecznym (finansowym); oszczędzanie na oświacie; niewykorzystanie internatu; brak miejsc/placówek spędzania czasu wolnego przez młodzież; brak kółek zainteresowań; brak organizacji przedszkolnej w okresie wakacyjnym, w gminie nie działa żadna placówka w tym czasie; za mała liczba zajęć dodatkowych dla dzieci; krótka praca biblioteki szkolnej x4; niedostępianie sali gimnastycznej i boisk przyszkolnych w czasie wolnym od zajęć;

6. Jakie problemy społeczne w obszarze sportu i kultury uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy ?

- a) Brak organizacji pozarządowych inspirujących działalność kulturalną i sportową (29)

- b) Brak wiejskich świetlic i ognisk kultury (70)
- c) Nie w pełni wykorzystany potencjał historii i kultury regionu (14)
- d) Niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży (42)
- e) Zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych (62)
- f) Inne: brak informacji i współpracy z mieszkańcami wsi; mała aktywność i dostępność organizacji, stowarzyszeń;

Za najważniejsze problemy społeczne dotyczące Gminę Michów mieszkańcy uznali:

- 1) wśród dzieci i młodzieży:
  - Brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu – 26%;
  - Bezproduktywne spędzanie czasu wolnego – 22%;
- 2) wśród rodzin:
  - Bezrobocie – 17%;
  - Nieporadność życiowa – 16%;
  - Bezradność opiekuńczo-wychowawcza – 16%;
- 3) wśród osób starszych:
  - Izolacja społeczna (samotność) - 40%;
  - Brak zorganizowanych form wspólnego spędzania czasu – 27%;
- 4) w obszarze opieki zdrowotnej:
  - Mała liczba lekarzy specjalistów - 51%;
  - Długi okres oczekiwania na usługi medyczne - 31%;
- 5) w obszarze edukacji:
  - Brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki - 44%;
  - Niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne - 41%;
- 6) w obszarze sportu i kultury:
  - Brak wiejskich świetlic i ognisk kultury – 32%;
  - Zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych - 28%.

Jeśli według Pana/Pani pominęliśmy w ankiecie jakiś ważny problem, to proszę go opisać w tym miejscu:

- Więcej edukacji dzieci i rodziców z rodzin patologicznych;
- Remont drogi przy Zespole Szkół w Michowie, chodniki;
- Buduje się tylko sklepy spożywcze;
- Brak jakiegoś zaczepienia dla ludzi, którzy pokończyli szkoły;
- Internat, masarnia, Dom towarowy stoi i niszczeje;

- Zlikwidowane LO w Michowie;
- Brak instytucji zrzeszającej i wspomagającej miejscową twórczość artystyczną wśród młodzieży i dorosłych;
- Brak chodnika w Rudnie między Ośrodkiem Zdrowia, a sklepem spożywczym u Robaka, Policja często wypisuje mandaty pieszym;
- Powinniśmy zapewnić dzieciom większy dostęp do rozwijania czytelnictwa wśród dzieci, zachęcać ich do wypożyczania literatury ich interesującej, tworzyć wycieczki odpłatne do różnych ciekawych miejsc. Zachęcać dzieci do poszerzania wiedzy na dany temat z dziedziny, która go interesuje;
- Uświadomienie społeczeństwa o działaniach z zakresu ochrony środowiska. Karanie tych, którzy je zaśmiecają, spalają śmieci, wypalają trawy. Zwiększyć świadomość w w/w zakresie;
- Cenną inicjatywą może być umożliwienie dzieciom dostępu do nauki pływania np. dofinansowując dowóz dzieci na obiekty sportowe;
- Problem dotyczy wyludniania się naszych wiosek;
- Brak perspektyw dla młodzieży by mogli pozostać na wsiach by przejmować warsztaty pracy po swych rodzicach czyli gospodarstwa;
- Zorganizowanie dla dzieci i młodzieży w godzinach popołudniowo-wieczornych dodatkowych możliwości zajęć kulturalno-rekreacyjno-sportowych;
- W związku z bardzo dużym bezrobociem wśród młodych ludzi organizowanie więcej szkoleń, kursów doskonalących w różnych zawodach;
- Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez wydawanie zgody władz na tworzenie nowych instytucji, zakładów pracy;
- Jest za mało miejsc, w których mogłaby się spotykać młodzież i również za mało dla dzieci.

Ankietowani zostali poproszeni o ocenę zadań służących rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie Gminy, używając skali od 1 do 10. Po uśrednieniu wyników, oceny respondentów przedstawiają się następująco:

1	Utworzenie punktu informacyjnego w gminie oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy	6,55
2	Mobilny punkt pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych	6,01
3	Dzienny Dom Pomocy Społecznej	6,05
4	Likwidacja barier architektonicznych w urzędach	5,86
5	Mieszkania chronione, lokale socjalne	5,31

6	Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych	7,50
7	Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej	5,96
8	Założenie grupy wsparcia dla osób niepełnosprawnych	6,56
9	Założenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	7,66
10	Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy	5,05
11	Założenie wolontariatu	6,44
12	Finansowanie płatnych szczepionek dla dzieci	7,23
13	Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (kardiolog, diabetolog, onkolog)	9,16
14	Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych	8,15
15	Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin	7,04
16	Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach	8,32
17	Wydłużenie czasu pracy przedszkoli	5,61
18	Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy	5,39
19	Zwiększenie ilości obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych	6,43
20	Potrzeba pedagogizacji rodziców i dzieci	7,12

Powyższa tabela ilustruje, jak wysoki priorytet przyznali ankietowani konkretnym zadaniom, mającym na celu rozwiązanie różnych problemów społecznych (skala od 1 do 10, ocena średnia grupy). Najwyższe oceny uzyskały:

- 1) Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (kardiolog, diabetolog, onkolog) – 9,16;
- 2) Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach – 8,32;
- 3) Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych – 8,15.

Za zadania o najniższym priorytecie zostały uznane:

- 1) Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy – 5,05;
- 2) Mieszkania chronione, lokale socjalne – 5,31;
- 3) Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy – 5,39.

Jeśli według Pana/Pani warto podjąć inne zadania, inicjatywy na rzecz integracji społecznej mieszkańców, które nie zostały wcześniej wymienione w ankiecie, to proszę wymienić poniżej:

- Organizacja Dni Michowa łącznie z „dniem odpustowym”, z tej okazji zaproszenie różnych zespołów, wesołego miasteczka itp.;
- Utworzenie Domu Kultury, a w nim: siłowni, solarium, dostępność do Internetu, gier, zabaw, dyskotek;
- Zorganizowanie więcej imprez sportowych np.: rozgrywki, mecze;
- Dla młodzieży bezpłatny dostęp do hali sportowej w ZSO w Michowie;
- Utworzenie Posterunku Policji w Michowie (zwiększenie bezpieczeństwa w Gminie);
- Udostępnić w większym stopniu młodzieży istniejące remizy strażackie do celów organizowania zabaw tanecznych, tzn. zminimalizować pozwolenia na takie imprezy;
- Więcej spotkań Kółek dla seniorów, zabaw dla dzieci i młodzieży, wycieczek z gminy dla chętnych, pikników dla rodzin zwykłych, prostych (nie musi być od razu scena);
- Współpraca biblioteki gminnej z wiejskimi świetlicami, remizami, korzystanie przy tym z projektów unijnych;
- Integracja ludzi w średnim i starszym wieku, umożliwienie jej dostępu do budynków użyteczności publicznej, remizy lub Domu Kultury w godzinach wieczornych;
- Grupy interwencyjne wycinając przydrożne drzewa, które są własnością państwa zabierają je na swoje podwórka do własnej dyspozycji, Teza- co państwowe to państwowe.

6.3 Analiza SWOT

Ograniczenie zjawiska bezrobocia	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - walory przyrodnicze gminy – możliwość rozwoju agroturystyki - otwartość władz na poprawę sytuacji - wiele ofert szkoleń z różnych instytucji - rozwój mikroprzedsiębiorstw - dobrze rozwinięty handel - dobrze rozwinięte rolnictwo 	<ul style="list-style-type: none"> - emigracja zarobkowa - brak zakładów pracy na terenie gminy - brak wiedzy, brak poradnictwa - starzenie się społeczeństwa - wysokie bezrobocie - brak wykwalifikowanej kadry
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój przedsiębiorczości - rozwój turystyki, agroturystyki - rozwój ekonomii społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> - odpływ ludności spowodowany emigracją zarobkową

	<ul style="list-style-type: none"> - ubóstwo, niskie dochody rodzin utrzymujących się z rolnictwa - pogłębiające się ubożenie rodzin ubogich - starzenie się społeczeństwa i stopniowe wyludnienie - wzrost patologii spowodowany brakiem pracy
Opieka nad osobami starszymi	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - spotkania opłatkowe osób samotnych - zapobieganie wykluczeniu poprzez pracę w organizacjach pozarządowych - udział parafii w integracji osób starszych - wspieranie działalności organizacji przez władze samorządowe - działalność OPS - usługi opiekuńcze - siłownia na świeżym powietrzu - zapraszanie osób starszych na uroczystości organizowane w gminie - odwiedziny przez kapłanów osób chorych 	<ul style="list-style-type: none"> - osłabienie więzi społecznych i rodzinnych - brak zabezpieczenia społecznego na wypadek choroby, starości, - odpływ ludzi młodych, starzenie się społeczeństwa i stopniowe wyludnienie - zanikanie tradycji, kultury lokalnej, regionalnej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - większe zaangażowanie w opiekę nad ludźmi samotnymi - systematyczny monitoring dotyczący potrzeb osób starszych - wolontariat w celu zapewnienia kontaktu z drugą osobą - ułatwienie dostępu do opieki medycznej - animatorzy działający na rzecz osób starszych - wsparcie socjalne osób starszych - programy zdrowotne dla seniorów pozwalające na utrzymanie sprawności intelektualnej i fizycznej - finansowanie programów na rzecz seniorów 	<ul style="list-style-type: none"> - postępująca skala zjawiska izolacji i wykluczenia społecznego - brak dostępu do lekarzy specjalistów - niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze - niski poziom życia ekonomicznego seniorów - stereotypy dotyczące roli seniorów w rodzinach

Pomoc rodzinom	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie finansowe (zasiłki) - refundacja obiadów dla dzieci i młodzieży - paczki żywnościowe - wsparcie asystenta rodziny - wsparcie psychologiczne - pomoc rzeczowa - wsparcie emocjonalne - poradnictwo w różnych dziedzinach - współpraca z Fundacją Tarkowskich - praca ZI - praca grup roboczych 	<ul style="list-style-type: none"> - brak chęci współpracy - brak dążenia do osiągnięcia lepszej jakości życia - brak poradnictwa prawnego - bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów - brak zabezpieczenia społecznego na wypadek choroby, starości
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - wymiana doświadczeń i czerpanie wzorców - tworzenie i wdrażanie specjalnych programów pomocowych - wykorzystanie zewnętrznych środków finansowych - rozwój społecznych grup wsparcia - polityka prorodzinna 	<ul style="list-style-type: none"> - wyuczona bezradność, roszczeniowość postaw - pogłębiające się ubożenie rodzin ubogich - starzenie się społeczeństwa i stopniowe wyludnienie - nasilające się skutki patologii społecznych
Dzieci i młodzież	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - infrastruktura sportowa - place zabaw - klasy sportowe - koła zainteresowań - zajęcia wyrównawcze - służba liturgiczna – edukacja i sukcesy sportowe - gminne biegi - udział w wolontariacie 	<ul style="list-style-type: none"> - zbyt małe zaangażowanie rodziców w rozwój dzieci - potrzeba zatrudnienia (brak) psychologa w gminie Michów

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - większe zaangażowanie rodziców w życie szkolne - udział w programach i projektach finansowanych ze środków UE - rozwój sektora organizacji pozarządowych działających w sferze wspierania dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczne nakłady finansowe - brak zaangażowania - rosnąca liczba uczniów z zaburzeniami - negatywne wzorce zachowań społecznych, dziedziczenie postaw konsumpcyjnych i biernych
Uzależnienia i przemoc w rodzinie	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - samopomocowa grupa wsparcia - grupa wsparcia dla osób współuzależnionych - punkt informacyjno-konsultacyjny - działalność ZI - dofinansowanie GKRPA do alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież - wsparcie asystenta rodziny - programy profilaktyczne w szkołach 	<ul style="list-style-type: none"> - niska świadomość społeczna nt. uzależnień i ich konsekwencji - myślenie stereotypowe – wstyd przed ujawnieniem problemu - niechęć i brak współpracy w celu poprawy sytuacji zarówno ofiary jak i sprawcy - brak środków finansowych - duża liczba punktów sprzedaży alkoholu – łatwa dostępność - brak prawidłowych wzorców reagowania na pojawiającą się w środowisku przemoc domową
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - wzrost świadomości o problemie uzależnień i przemocy domowej - skuteczne przepisy prawne dotyczące podejmowania terapii i leczenia - profesjonalne ośrodki leczenia i terapii uzależnień - rozbudowanie współpracy z sektorem pozarządowym - skuteczne programy leczenia uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> - przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy domowej - brak pozytywnych wzorców w rodzinie - bezrobocie - łatwa dostępność używek - rozpad więzi rodzinnych - migracje - brak skutecznych rozwiązań prawnych chroniących ofiary

Rozwój społeczny gminy	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - działalność NGO - Gminny Klub Sportowy, Uczniowskie Kluby Sportowe, 3 Jednostki OSP - działalność prospołeczna placówek światowych – organizacja akcji charytatywnych - działanie Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży przy parafii WNMP w Michowie 	<ul style="list-style-type: none"> - brak Kół Gospodyń - brak organizacji młodzieżowych - niska aktywność Rad Sołeckich - małe zaangażowanie społeczności lokalnej w proponowane formy działalności
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - wymiana doświadczeń i czerpanie wzorców, wsparcie szkoleniowe - wykorzystanie zewnętrznych środków finansowych 	<ul style="list-style-type: none"> - odpływ ludności spowodowany emigracją zarobkową - niestabilność finansowania organizacji pozarządowych - brak zainteresowania problemami społecznymi

7. Planowanie działań

7.1 Misja i wizja Gminy Michów

Misja

Gmina Michów – silne rodziny, aktywni seniorzy, integralny rozwój człowieka.

Wizja rozwoju społecznego Gminy Michów:

Gmina Michów dążąc do poprawy jakości życia swoich mieszkańców, przeciwdziała marginalizacji społecznej oraz eliminuje negatywne zjawiska, staje się społecznością wrażliwą, potrafiącą zaspokoić potrzeby społeczności lokalnej.

Kluczowym zadaniem władz Gminy Michów jest zapewnienie wysokiego poziomu życia swoim mieszkańcom, a więc stworzenie możliwości i warunków do rozwoju we wszystkich dziedzinach życia. Na szczególną uwagę zasługują osoby, które z takich czy innych przyczyn samodzielnie nie są w stanie włączyć się w szereg przemian podnoszących

warunki życiowe społeczności lokalnej. Specjalistyczne wsparcie tych osób stworzy im szansę do rozwoju, a co za tym idzie przełoży się na spadek patologii społecznych w gminie. Zakres zadań związanych ze sferą społeczną oddziałującą na standard życia mieszkańców jest bardzo szeroki. Wizja rozwoju Gminy zostanie zrealizowana poprzez działania z zakresu: sportu, rekreacji, turystyki, edukacji, kultury, opieki zdrowotnej i społecznej.

7.2 Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Analiza szerokiego spektrum programów rozwoju, których wdrażanie będzie w perspektywie co najmniej najbliższych 10 lat oddziaływać na sytuację w Gminie Michów, pozwala prognozować, że w tym okresie, pomoc społeczna stanowić będzie fundamentalny element w polityce zarówno państwa polskiego, jak i samorządu lokalnego. Będzie to efekt między innymi wprowadzania w życie programu „Europa 2020”, który wiele uwagi poświęca poprawie sytuacji w sferze społecznej.

Gmina Michów, podobnie jak inne samorzady w Polsce, stanie wkrótce przed koniecznością zmierzenia się z nowymi problemami wynikającymi zarówno z uwarunkowań lokalnych, jak wpływu zewnętrznej sytuacji społeczno-polityczno-gospodarczej. Wśród czynników zewnętrznych mających istotny wpływ na sytuację społeczną w Gminie warto wymienić te, które wynikają z niekorzystnych perspektyw demograficznych – starzenie się społeczeństwa Gminy, migracji - zwłaszcza ludzi młodych, napływu imigrantów, niekorzystnych zmian w obszarze podstawowych wartości rodzinnych skutkujących rozpadem rodzin, w tym rodzin wielopokoleniowych, oraz innych nieznanymi jeszcze dzisiaj zagrożeń.

Mając na względzie oddziaływania i problemy globalne, lokalna polityka społeczna w Gminie Michów musi uwzględniać narastający problem starzenia się społeczeństwa, zmiany systemu wartości, zmiany w strukturze rodziny, czy też powiększające się obszary zagrożeń funkcjonowania jednostki i rodziny. Można więc przyjąć, że pomoc społeczna będzie podlegać dużym przemianom zarówno w układzie instytucjonalnym, jak i zadaniowym. Rozwój sytuacji społecznej na terenie Gminy będzie ściśle związany z rozwojem ekonomiczno – społecznym społeczności lokalnej. Uwzględniając przeprowadzoną diagnozę sytuacji społecznej w Gminie Michów oraz skalę i znaczenie społeczne ujawniających problemów określono cele strategiczne, operacyjne i zadania, które

uwzględniają zagrożenia i problemy wynikające z sytuacji zewnętrznej, ale przede wszystkim biorą pod uwagę uwarunkowania lokalne.

Uwzględniając dostępne opracowania analityczne, wyniki ankiet, oraz przeprowadzoną diagnozę lokalnej sytuacji w sferze społecznej sformułowano prognozę przewidywanego rozwoju sytuacji w sferze społecznej.

W układzie celów strategicznych przedstawia się ona następująco:

- **Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu spowodowanemu: bezrobociem, ubóstwem, bezdomnością i uzależnieniami**

prognozuje się:

- narastające potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy oraz tzw. NEET, postępującą dezaktualizację kwalifikacji szczególnie osób długotrwale bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo;
- dalsze rozwarstwienie materialne społeczeństwa;
- utrzymywanie się niedoboru pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin, rozproszenie i niewystarczający poziom integracji działań pomocowych świadczonych osobom dotkniętym przemocą, utrzymywanie się niewystarczającego poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom, utrzymywanie się zapotrzebowania na usługi edukacyjne dotyczące problemu przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;

- **Wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży**

prognozuje się:

- zwiększona dzietność rodzin spowodowana programem Rodzina 500+;
- zwiększającą się liczbę rodzin niepełnych, wymagających wsparcia alimentacyjnego;
- niewystarczający w stosunku do narastających potrzeb poziom funkcjonowania systemu pieczy zastępczej;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe w stosunku do rodzin;
- występowanie zjawiska niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, w wychowaniu dzieci;

- **Wspieranie działań służących poprawie jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych oraz utrzymanie ich w środowisku zamieszkania**

prognozuje się:

- niewystarczająca jakość życia osób z niepełnosprawnością, występowanie sytuacji niepełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, występowanie stanu niewystarczającej integracji społecznej osób z niepełnosprawnością;
- występowanie istotnego odsetka osób bezrobotnych, dla których niepełnosprawność jest dodatkowym ograniczeniem w dostępie do zatrudnienia;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób z niepełnosprawnością i ich rodzin;
- utrzymywanie się potrzeb pomocy względem osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin;
- występowanie izolacji i wykluczenia z życia społecznego osób starszych;
- pogłębiające się ubóstwo osób starszych;
- wzrastające potrzeby w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób starszych;

- **Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i profesjonalizacja służb społecznych**

prognozuje się:

- utrzymywanie się zapotrzebowania na nowe lub unowocześnione usługi świadczone przez przygotowane do tego podmioty sektora pozarządowego osobom oraz rodzinom;
- występowanie potrzeb wymagających rozwiązań innowacyjnych dla obszaru polityki społecznej;
- tworzenie szerokich partnerstw lokalnych w celu rozwiązywania problemów społecznych
- wzrost aktywności społecznej mieszkańców;
- utrzymywanie się rozproszenia inicjatyw i działań prowadzonych przez instytucje publiczne i prywatne.

Przedstawione powyżej prognozy pozwalają zdefiniować system działań czyli strategię, która powinna być zrealizowana, aby ograniczyć skutki różnorodnych zagrożeń wynikających zarówno z uwarunkowań zewnętrznych, naturalnych zjawisk biologicznych (np. niepełnosprawności), problemów cywilizacyjnych, jak i niedoskonałości lokalnego systemu polityki społecznej. Proponowana strategia będzie obejmować osiągnięcie celów

nastawionych na eliminację zagrożeń oraz poprawę sytuacji, która w czasie opracowywania Strategii została zidentyfikowana jako niekorzystna.

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie Gminy Michów, poprzez realizację celów i zadań strategicznych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu problemów dotyczących społeczność lokalną.

Wdrożenie strategii spowoduje:

- poprawę bezpieczeństwa socjalnego obywateli oraz poprawę warunków ich życia,
- zwiększenie liczby miejsc na lokalnym rynku pracy,
- wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,
- poprawę stanu zdrowia i sprawności fizycznej, w tym szczególnie osób starszych i niepełnosprawnych,
- poprawę jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych,
- zapewnienie dostępu do usług pielęgnacyjnych i opiekuńczych w środowisku zamieszkania, bez konieczności kierowania mieszkańców do DPS,
- wzmocnienie pozycji rodziny w społeczności lokalnej,
- zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie,
- zmniejszenie rozmiaru problemu uzależnień w gminie,
- stworzenie dogodnych warunków rozwoju dzieci i młodzieży.

Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie Gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

7.3 Cele i harmonogram realizacji

Celem strategii są działania długookresowe i długofalowe, polegające na inwestycji w kapitał ludzki, system edukacji, aktywność obywatelską, poprawę sytuacji materialnej, co przekłada się na działania na rzecz poprawy zatrudnienia oraz budowania lokalnego rynku pracy. Kompleksowa pomoc osobom z problemami społecznymi powinna opierać się ponadto na profilaktyce, systematycznym monitorowaniu sytuacji społecznej i wczesnym reagowaniu na dostrzegane deficyty. Szczegółowa diagnoza i analiza sytuacji społecznej Gminy Michów połączona z badaniami ankietowymi, pozwoliła wyodrębnić następujące cele strategiczne:

		Spotkania z przedstawicielami szkół ponadgimnazjalnych	Szkoły	Środki własne i zewnętrzne										
		Spotkania z pedagogiem	Szkoły	Środki własne i zewnętrzne										
	Pobudzenie lokalnych inicjatyw społecznych do rozwiązywania problemów rynku pracy	Stworzenie partnerstwa lokalnego na rzecz aktywizacji osób niepracujących	JST, NGO, PUP	Środki własne i zewnętrzne										
		Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej	JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
	Poprawa samooceny, motywacji do zmian oraz aktywności życiowej	Warsztaty kompetencji społecznych	OPS, NGO, Szkoły	Środki własne i zewnętrzne										
	Ograniczenie marginalizacji spowodowanej ubóstwem	Dożywianie	OPS, Szkoły	Środki własne i zewnętrzne										
		Pomoc finansowa	OPS	Środki własne i zewnętrzne										
		Współpraca z Bankiem żywności, Caritasem, itp.	OPS, NGO, Parafie	Środki własne i zewnętrzne										
	Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie	Tworzenie grup wsparcia dla rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe	OPS, NGO	Środki własne i zewnętrzne										

		Punkt Informacji, Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie	OPS, NGO	Środki własne i zewnętrzne														
		Działania Zespołu Interdyscyplinarnego grup roboczych	OPS	Środki własne i zewnętrzne														
		Program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców	OPS	Środki własne i zewnętrzne														
		Miejsca izolacji dla sprawców	JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne														
Wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży	Wzrost kompetencji rodzicielskich	Warsztaty kompetencji rodzicielskich, pedagogizacja rodziców	OPS, Szkoły, NGO	Środki własne i zewnętrzne														
		Wsparcie asystenta rodziny	OPS	Środki własne i zewnętrzne														
	Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży	Prowadzenie prac z uczniem zdolnym poprzez zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, przygotowanie do konkursów	Szkoły, NGO	Środki własne i zewnętrzne														
		Organizacja zajęć wyrównawczych z poszczególnych przedmiotów	Szkoły, NGO	Środki własne i zewnętrzne														

		Organizacja zajęć sportowych, rekreacyjnych, turystyczno-krajoznawczych	Szkoły, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
		Udział dzieci i młodzieży w rozgrywkach piłki nożnej	Szkoły, NGO, Kluby sportowe	Środki własne i zewnętrzne										
Popularyzacja aktywnego wypoczynku poprzez uprawianie sportu i rekreację		Organizacja zawodów sportowych	Szkoły, NGO, Kluby sportowe	Środki własne i zewnętrzne										
		Prowadzenie treningów dla członków klubów sportowych	Kluby sportowe	Środki własne i zewnętrzne										
		Organizacja wycieczek turystyczno-krajoznawczych	Szkoły, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
		Organizacja zajęć sportowych dla mieszkańców gminy	NGO, Kluby sportowe	Środki własne i zewnętrzne										
		Diagnoza potrzeb uczniów	Szkoły, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
Wspomaganie rodzin w procesie wychowania		Prowadzenie zajęć specjalistycznych w tym dydaktyczno-wyrównawczych, kół zainteresowań, warsztatów plastycznych,	Szkoły, NGO, GBP	Środki własne i zewnętrzne										

		muzycznych, technicznych, teatralnych i innych												
		Prowadzenie grup socjoterapeutycznych dla dzieci z zaburzeniami zachowania	Szkoły, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
		Prowadzenie spotkań z pedagogiem, psychologiem, logopedą	Szkoły, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
		Organizacja pomocy materialnej i emocjonalnej w trudnej sytuacji życiowej	OPS, Szkoły, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
	Kształtowanie właściwych postaw społecznych	Prelekcje spotkania z przedstawicielami służb publicznych	Szkoły, OPS, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
		Udział w projektach i kampaniach wojewódzkich, ogólnopolskich	Szkoły, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
		Organizacja kampanii społecznych	Szkoły, OPS, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
		Budowanie pozytywnego systemu wartości poprzez organizację spotkań, warsztatów	Szkoły, NGO, GBP	Środki własne i zewnętrzne										
	Promocja kultury	Organizacja konkursów dla dzieci przedszkolnych i	Szkoły, GBP	Środki własne i zewnętrzne										

		szkolnych, młodzieży i dorosłych																
		Organizacja spotkań autorskich i wykładów, spotkania z ludźmi kultury i sztuki, organizacja widowisk, spektakli, recitali, festiwali, wystaw	Szkoły, GBP	Środki własne i zewnętrzne														
		Prowadzenie kół zainteresowań	Szkoły, GBP	Środki własne i zewnętrzne														
		Organizowanie spektakli, przedstawień teatralnych dla społeczności	JST, Szkoły	Środki własne i zewnętrzne														
		Rozwijanie wśród dzieci i młodzieży różnorodnych zainteresowań poprzez organizację warsztatów	Szkoły, GBP	Środki własne i zewnętrzne														
	Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego	Prowadzenie warsztatów regionalnych dla dzieci i młodzieży	Szkoły, GBP	Środki własne i zewnętrzne														
		Organizacja konkursów o tematyce regionalnej	Szkoły, GBP	Środki własne i zewnętrzne														
		Prezentacja twórców ludowych,	GBP	Środki własne i zewnętrzne														

	Poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych patologią	Zapobieganie przemocy w rodzinie, upowszechnianie wiedzy na temat profilaktyki uzależnień poprzez prowadzenie kampanii informacyjnych, zajęć edukacyjnych, spotkań, konkursów, olimpiad	Szkoły, Policja, GKRPA, NGO, Parafie	Środki własne i zewnętrzne											
		Wyrównywanie szans edukacyjnych przez pomoc materialną dla młodzieży szkolnej (stypendia, dofinansowanie udziału w ofercie kulturalnej oraz wycieczek dydaktycznych)	JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne											
	Wdrażanie do życia w rodzinie	Prowadzenie zajęć wychowujących do życia w rodzinie, budowanie pozytywnego obrazu rodzin, w tym rodzin wielodzietnych	Szkoły, OPS, JST, NGO, Parafie	Środki własne i zewnętrzne											
		Organizacja konkursów promujących	Szkoły, NGO, Parafie	Środki własne i zewnętrzne											

		rodzinę, organizacja pikników rodzinnych												
	Wychowanie zdrowotne	Organizacja akcji profilaktycznych w tym konkursów i akcji plakatowych oraz propagowanie zdrowego stylu życia	Szkoły, OPS, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
		Udział w różnych programach edukacyjnych	Szkoły	Środki własne i zewnętrzne										
		Kształtowanie postaw asertywnych wobec nałogów poprzez organizowanie akcji o tematyce profilaktycznej, gazetki o tematyce profilaktycznej, spotkania z przedstawicielami służb publicznych, szkolenia dla nauczycieli np. niebieska Karta	Szkoły, OPS, Służba zdrowia, GKRPA, JST, ZI, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
Wspieranie działań służących poprawie jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych oraz utrzymanie ich w środowisku	Aktywizacja i integracja osób starszych i niepełnosprawnych	Organizacja wspólnych imprez, uroczystości integracyjnych, np. wigilii dla starszych i samotnych, Dnia	OPS, Szkoły, GBP, NGO	Środki własne i zewnętrzne										

zamieszkania	Seniora, Dnia Babci i Dziadka														
	Organizacja działań służących promocji rodziny wielopokoleniowej	OPS, GBP, Szkoły, NGO	Środki własne i zewnętrzne												
	Prowadzenie zajęć z uwzględnieniem potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, w tym kursów komputerowych, warsztatów, aktywizujących dla seniorów	Szkoły, OPS, NGO, GBP	Środki własne i zewnętrzne												
	Program integracji międzypokoleniowej, podtrzymywanie tradycji regionalnych; wykorzystywanie wiedzy seniorów o historii, kulturze i regionie	Szkoły, NGO, GBP	Środki własne i zewnętrzne												
	Program integracji osób zdrowych z niepełnosprawnymi	Szkoły, NGO	Środki własne i zewnętrzne												
	Zakup literatury specjalistycznej dla opiekunów oraz osób niepełnosprawnych	JST, GBP	Środki własne i zewnętrzne												

	Prowadzenie działań edukacyjnych w szkołach kształtujących właściwą postawę wobec osób starszych i niepełnosprawnych oraz aktywizujących do podejmowania działań samopomocowych na rzecz tych osób	Szkoły, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
	Organizacja wycieczek, wyjazdów integracyjnych,	JST, NGO,	Środki własne i zewnętrzne										
	Zwiększenie dostępności oraz podniesienie jakości usług społecznych w sferze sportu, rekreacji i kultury, w tym likwidacja barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej	JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
	Świadczenie pomocy osobom niepełnosprawnym,	Utworzenie DPS i/lub dziennego domu pobytu	JST, OPS, NGO	Środki własne i zewnętrzne									

starszym, przewlekle chorym	Wypłacanie zasiłków stałych, pielęgnacyjnych, świadczeń pielęgnacyjnych oraz zasiłków losowych	OPS	Budżet państwa															
	Świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osobom niepełnosprawnym i samotnym, które ze względu na wiek, chorobę lub inne dysfunkcje wymagają pomocy	OPS	Środki własne i zewnętrzne															
	Zabezpieczenie miejsc socjalnych,	OPS	Środki własne i zewnętrzne															
	Dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, zajęć rehabilitacyjnych oraz zakupu leków	OPS, NGO	Środki własne i zewnętrzne															
	Inicjowanie grup wsparcia dla osób opiekujących się osobami niepełnosprawnymi	OPS, NGO	Środki własne i zewnętrzne															
	Wspieranie działalności	JST, OPS	Środki własne i zewnętrzne															

		organizacji pozarządowych w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym												
	Poprawa funkcjonowania w środowisku	Stworzenie Gminnego Centrum Wolontariatu	OPS	Środki własne i zewnętrzne										
		Organizacja pomocy sąsiedzkiej	OPS	Środki własne i zewnętrzne										
		Organizacja dowozów uczniów niepełnosprawnych do placówek edukacyjnych i innych zajmujących się rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych	JST, Szkoły	Środki własne i zewnętrzne										
Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i profesjonalizacja służb społecznych	Aktywizacja, integracja, wsparcie	Organizacja konferencji, spotkań	JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
		Współpraca z NGO w zakresie zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej	JST, OPS, NGO	Środki własne i zewnętrzne										

		Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych, wyznaczanie celów do rozwoju	JST, OPS, Szkoły, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
		Stworzenie i realizacja wspólnego kalendarza imprez lokalnych	JST, OPS, Szkoły, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
	Aktywizacja do działania na rzecz swojej społeczności poprzez zakładanie organizacji pozarządowych	Tworzenie systemu wsparcia dla NGO w tym doradztwo prawne i finansowe	JST	Środki własne i zewnętrzne										
		Organizacja kampanii „1%”, innych zbiórek publicznych	OPS, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
		Wspomaganie grup obywatelskich w zakładaniu organizacji pozarządowych,	JST	Środki własne i zewnętrzne										

Odpowiedzialne za realizację powyższych celów i zadań są wszystkie instytucje i organizacje działające w Gminie Michów w obszarze polityki społecznej.

7.4 Ramy finansowe strategii

Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji. Nie stanowią one jedynie części składowej budżetu Gminy, ale także dotacje ze źródeł zewnętrznych, pozyskiwanych samodzielnie przez realizatorów. Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w niniejszej Strategii będą:

- budżet Gminy Michów,
- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego,
- inne środki.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Michów przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2015-2016 opracowaną na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2015 i 2016 przy uwzględnieniu ryzyka finansowego - zmiana przepisów, wzrost wydatków, inflacja.

Dla przygotowania niniejszej projekcji, w modułach przyjęto założenia wynikające z prognoz: demograficznej, wydatków na pomoc społeczną, zmiany przepisów w zakresie pomocy społecznej oraz realizacji inwestycji w zakresie polityki społecznej w Gminie.

Model zawiera następujące moduły, w których szacowana jest wielkość :

- 852 Pomoc społeczna
- 855 Rodzina

Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej Rozdział 852	Prognoza wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej Rozdział 855
1	2017	1481450,00 zł	7109200,00 zł
2	2018	1637800,00 zł	7323620,00 zł
3	2019	1698300,00 zł	7544535,00 zł
4	2020	1725300,00 zł	7772485,00 zł

5	2021	1797600,00 zł	8009540,00 zł
6	2022	1856000,00 zł	8246830,00 zł
7	2023	1914000,00 zł	8498245,00 zł
8	2024	1962400,00 zł	8753190,00 zł
9	2025	2016100,00 zł	9018360,00 zł

7.5 Programy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michów na lata 2017–2025 będzie realizowana w obszarze pomocy społecznej w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Program współpracy Gminy Michów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

IV. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

1. System monitorowania strategii.

Monitoringiem i ewaluacją objęte będą postępy w realizacji Strategii na dwóch poziomach: poszczególnych zadań i projektów oraz celów operacyjnych i strategicznych. Zarządzanie realizacją strategii należy do OPS w Michowie. Poziom osiągnięcia każdego celu operacyjnego, poszczególnych zadań i projektów będzie mierzony raz na trzy lata poczynając od 2019 roku.

Zespół oceniający zostanie powołany zarządzeniem Wójta Gminy Michów, a w jego skład wejdą min. przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współpracujących w jej realizacji.

Wskaźnikami oceny monitorowania celów strategicznych i szczegółowych Strategii będą:

Cele operacyjne	Kierunki działań	Wskaźniki
Wzrost kompetencji i wiedzy potrzebnej na rynku pracy	Prowadzenie kursów i szkoleń zawodowych dla osób dorosłych	- liczba przeprowadzonych kursów i szkoleń - liczba osób, które uczestniczyły w kursach i szkoleniach
	Usługi poradnictwa zawodowego: spotkania indywidualne, prelekcje, warsztaty grupowe i inne	- liczba godzin poradnictwa zawodowego - liczba przeprowadzonych warsztatów grupowych
	Usługi poradnictwa psychologicznego spotkania indywidualne, prelekcje, warsztaty grupowe, inne	- liczba godzin poradnictwa, warsztatów - liczba osób, które skorzystały z porad
	Organizacja staży zawodowych	- liczba zorganizowanych staży zawodowych
	Spotkania z przedstawicielami szkół ponadgimnazjalnych	- liczba zorganizowanych spotkań
	Spotkania z pedagogiem	- liczba zorganizowanych spotkań
Pobudzenie lokalnych inicjatyw społecznych do rozwiązywania problemów rynku pracy	Stworzenie partnerstwa lokalnego na rzecz aktywizacji osób niepracujących	- liczba i rodzaj wspólnych działań
	Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej	- liczba utworzonych PES
Ograniczenie marginalizacji spowodowanej ubóstwem	Dożywianie	- kwota wydatków przeznaczona na dożywianie
	Pomoc finansowa	- kwota udzielonych świadczeń - liczba osób, rodzin korzystających z pomocy finansowej
	Współpraca z Bankiem żywności, Caritasem, itp.	- liczba podmiotów, z którymi nawiązano współpracę
Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie	Tworzenie grup wsparcia dla rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe	- liczba utworzonych grup wsparcia
	Punkt Informacji, Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie	- liczba udzielonych porad
	Działania Zespołu Interdyscyplinarnego grup roboczych	- liczba podjętych działań przez ZI, grupy robocze
	Program korekcyjno- edukacyjny dla sprawców	- liczba osób objętych programem
	Miejsca izolacji dla sprawców	- liczba miejsc
Wzrost kompetencji rodzicielskich	Warsztaty kompetencji rodzicielskich, pedagogizacja rodziców	- liczba warsztatów - liczba osób biorących udział w warsztatach
	Wsparcie asystenta rodziny	- liczba asystentów udzielających wsparcia

		- liczba osób/rodzin korzystających z wsparcia asystenta rodziny
Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży	Prowadzenie prac z uczniem zdolnym poprzez zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, przygotowanie do konkursów	- liczba godzin zajęć pozalekcyjnych - liczba uczniów biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych
	Organizacja zajęć wyrównawczych z poszczególnych przedmiotów	- liczba godzin zajęć wyrównawczych - liczba uczniów biorących udział w zajęciach wyrównawczych
	Organizacja zajęć sportowych, rekreacyjnych, turystyczno-krajoznawczych	- liczba godzin zajęć sportowych - liczba uczniów biorących udział w zajęciach sportowych
	Udział dzieci i młodzieży w rozgrywkach piłki nożnej	- liczba dzieci i młodzieży biorących udział w rozgrywkach sportowych
Popularyzacja aktywnego wypoczynku poprzez uprawianie sportu i rekreację	Organizacja zawodów sportowych o „Puchar Wójta”	- liczba zorganizowanych zawodów sportowych
	Prowadzenie treningów dla członków klubów sportowych	- liczba osób biorących udział w zawodach sportowych
	Organizacja wycieczek turystyczno-krajoznawczych	- liczba zorganizowanych wycieczek - liczba osób uczestniczących w wycieczkach
	Organizacja zajęć sportowych dla mieszkańców gminy	- liczba zorganizowanych zajęć sportowych - liczba osób uczestniczących w zajęciach sportowych
Wspomaganie rodzin w procesie wychowania	Diagnoza potrzeb uczniów	- liczba zankietowanych uczniów
	Prowadzenie zajęć specjalistycznych, w tym dydaktyczno-wyrównawczych, kół zainteresowań, warsztatów plastycznych, muzycznych, technicznych, teatralnych i innych	- liczba godzin zajęć specjalistycznych - liczba osób biorących udział w zajęciach specjalistycznych
	Prowadzenie grup socjoterapeutycznych dla dzieci z zaburzeniami zachowania	- liczba prowadzonych grup - liczba dzieci uczestniczących w spotkaniach grup socjoterapeutycznych
	Prowadzenie spotkań z pedagogiem, psychologiem, logopedą	- liczba spotkań ze specjalistami - liczba osób uczestniczących w poszczególnych spotkaniach

	Organizacja pomocy materialnej i emocjonalnej w trudnej sytuacji życiowej	- liczba osób korzystających z pomocy materialnej i emocjonalnej - liczba i rodzaj oferowanej pomocy
Kształtowanie właściwych postaw społecznych	Prelekcje spotkania z przedstawicielami służb publicznych	- liczba spotkań z przedstawicielami służb publicznych - liczba osób uczestniczących w prelekcjach, spotkaniach
	Udział w projektach i kampaniach wojewódzkich, ogólnopolskich	- liczba projektów, kampanii
	Organizacja kampanii społecznych	- liczba przeprowadzonych kampanii społecznych
	Budowanie pozytywnego systemu wartości poprzez organizację spotkań, warsztatów	- liczba spotkań, warsztatów
Promocja kultury	Organizacja konkursów dla dzieci przedszkolnych i szkolnych, młodzieży i dorosłych	- liczba zorganizowanych konkursów - liczba dzieci, młodzieży i dorosłych biorących udział w konkursach
	Organizacja spotkań autorskich i wykładów, spotkania z ludźmi kultury i sztuki, organizacja widowisk, spektakli, recitali, festiwali, wystaw	- liczba zorganizowanych spotkań, wykładów, widowisk, spektakli, recitali, festiwali, wystaw - liczba osób uczestniczących w ww. przedsięwzięciach promujących kulturę
	Prowadzenie kół zainteresowań	- liczba dostępnych kół zainteresowań - liczba uczestników
	Organizowanie spektakli, przedstawień teatralnych dla społeczności	- liczba zorganizowanych spektakli, przedstawień
	Rozwijanie wśród dzieci i młodzieży różnorodnych zainteresowań poprzez organizację warsztatów (warsztaty taneczne, muzyczne, wokalne, plastyczne, teatralne, fotograficzne, dziennikarskie i inne)	- liczba zorganizowanych warsztatów - liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w poszczególnych warsztatach
Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego	Prowadzenie warsztatów regionalnych dla dzieci i młodzieży	- liczba godzin warsztatów - liczba uczestników
	Organizacja konkursów o tematyce regionalnej	- liczba konkursów
	Prezentacja twórców ludowych,	- liczba spotkań, prezentacji
Poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych patologią	Zapobieganie przemocy w rodzinie, upowszechnianie wiedzy na temat profilaktyki uzależnień poprzez prowadzenie kampanii informacyjnych, zajęć edukacyjnych, spotkań, konkursów, olimpiad	- liczba kampanii informacyjnych, zajęć edukacyjnych, spotkań, konkursów
	Wyrównywanie szans edukacyjnych przez pomoc materialną dla młodzieży szkolnej (stypendia, dofinansowanie udziału w ofercie kulturalnej oraz wycieczek dydaktycznych)	- liczba typów form wsparcia - liczba osób korzystających z poszczególnych form wsparcia

Wdrażanie do życia w rodzinie	Prowadzenie zajęć wychowujących do życia w rodzinie, budowanie pozytywnego obrazu rodzin, w tym rodzin wielodzietnych	liczba godzin przeprowadzonych zajęć - liczba osób biorących udział w zajęciach
	Organizacja konkursów promujących rodzinę, organizacja pikników rodzinnych	liczba przeprowadzonych konkursów - liczba zorganizowanych pikników rodzinnych
Wychowanie zdrowotne	Organizacja akcji profilaktycznych w tym konkursów i akcji plakatowych oraz propagowanie zdrowego stylu życia	- liczba akcji profilaktycznych, plakatowych
	Udział w różnych programach edukacyjnych	- liczba programów edukacyjnych - liczba uczestników
	Kształtowanie postaw asertywnych wobec nałogów poprzez organizowanie akcji o tematyce profilaktycznej, gazetki o tematyce profilaktycznej, spotkania z przedstawicielami służb publicznych, szkolenia dla nauczycieli np. Niebieska Karta	- liczba akcji, gazetek o tematyce profilaktycznej - liczba spotkań z przedstawicielami służb publicznych - liczba szkoleń dla nauczycieli - liczba osób uczestniczących w akcjach, spotkaniach, szkoleniach
Aktywizacja i integracja osób starszych i niepełnosprawnych	Organizacja wspólnych imprez, uroczystości integracyjnych, np. wigilii dla starszych i samotnych, Dnia Seniora, Dnia Babci i Dziadka	- liczba imprez, uroczystości integracyjnych - liczba osób uczestniczących w imprezach, uroczystościach integracyjnych
	Organizacja działań służących promocji rodziny wielopokoleniowej	- liczba i rodzaj działań promocyjnych
	Prowadzenie zajęć z uwzględnieniem potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, w tym kursów komputerowych, warsztatów, aktywizujących dla seniorów	liczba godzin zajęć dla osób starszych i niepełnosprawnych - liczba osób uczestniczących w zajęciach
	Program integracji międzypokoleniowej, podtrzymywanie tradycji regionalnych; wykorzystywanie wiedzy seniorów o historii, kulturze i regionie	- liczba programów - liczba osób uczestniczących w programie
	Program integracji osób zdrowych z niepełnosprawnymi	- liczba osób objętych programem
	Zakup literatury specjalistycznej dla opiekunów oraz osób niepełnosprawnych	- liczba zakupionych pozycji - kwota przeznaczona na zakup literatury
	Prowadzenie działań edukacyjnych w szkołach kształtujących właściwą postawę wobec osób starszych i niepełnosprawnych oraz aktywizujących do podejmowania działań samopomocowych na rzecz tych osób	- liczba i rodzaj podjętych działań
	Organizacja wycieczek, wyjazdów integracyjnych	- liczba zorganizowanych wyjazdów, wycieczek integracyjnych

		- liczba osób biorących udział w wyjazdach, wycieczkach
	Zwiększenie dostępności oraz podniesienie jakości usług społecznych w sferze sportu, rekreacji i kultury, w tym likwidacja barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej	- liczba zlikwidowanych barier - rodzaj przeprowadzonych działań
Świadczenie pomocy osobom niepełnosprawnym, starszym, przewlekle chorym	Utworzenie punktu poradnictwa, konsultacji i informacji gdzie świadczona byłaby pomoc psychologiczna, prawna, medyczna i geriatryczna	- liczba osób korzystających z pomocy
	Wypłacanie zasiłków stałych, pielęgnacyjnych, świadczeń pielęgnacyjnych oraz zasiłków losowych	- liczba wypłaconych zasiłków (kwota) - liczba beneficjentów zasiłków
	Świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osobom niepełnosprawnym i samotnym, które ze względu na wiek, chorobę lub inne dysfunkcje wymagają pomocy	- liczba świadczonych usług opiekuńczych - liczba beneficjentów usług opiekuńczych
	Zabezpieczenie miejsc socjalnych	- liczba dostępnych miejsc socjalnych
	Dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, zajęć rehabilitacyjnych oraz zakupu leków	- liczba dofinansowań - kwota dofinansowania
	Inicjowanie grup wsparcia dla osób opiekujących się osobami niepełnosprawnymi	- liczba utworzonych grup wsparcia
	Wspieranie działalności organizacji pozarządowych w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym	- liczba interwencji, działań wspierających NGO
Poprawa funkcjonowania w środowisku	Stworzenie Gminnego Centrum Wolontariatu	- liczba wolontariuszy działających przy GCW
	Organizacja pomocy sąsiedzkiej	- liczba osób zaangażowanych w pomoc sąsiedzką
	Organizacja dowozów uczniów niepełnosprawnych do placówek edukacyjnych i innych zajmujących się rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych	- liczba osób korzystających z dowozu
Aktywizacja, integracja, wsparcie	Organizacja konferencji, spotkań	- liczba zorganizowanych konferencji, spotkań
	Współpraca z NGO w zakresie zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej	- liczba i rodzaj wspólnie podjętych działań
	Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych, wyznaczanie celów do rozwoju	- liczba i rodzaj wspólnie podjętych działań
Aktywizacja do działania na rzecz swojej społeczności	Tworzenie systemu wsparcia dla NGO w tym doradztwo prawne i finansowe	- liczba organizacji, którym udzielono wsparcia
	Organizacja kampanii „1%”, innych zbiórek publicznych	- liczba przeprowadzonych kampanii, zbiórek publicznych

poprzez zakładanie organizacji pozarządowych	Wspomaganie grup obywatelskich w zakładaniu organizacji pozarządowych	- liczba i rodzaj podjętych działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych
--	---	--

W każdym realizowanym zadaniu zostaną zidentyfikowane wskaźniki, przed rozpoczęciem realizacji - zaplanowane, na końcu - osiągnięte. Każde zadanie zostanie podsumowane raportem pisemnym, przekazywanym do koordynatora strategii.

2. Ewaluacja strategii

Celem ewaluacji GSRPS jest określenie adekwatności i stopnia osiągnięcia celów, efektywności, skuteczności, wpływu i trwałości. Ewaluacja stanowić będzie ocenę przedsięwzięć w kontekście ich wyniku, wpływu, oraz potrzeb, które miały zaspokajać.

W tym ujęciu celem ewaluacji będzie weryfikacja osiągnięć danego przedsięwzięcia w relacji do zaplanowanych oczekiwań oraz wykorzystanie uzyskanych w ten sposób informacji i doświadczeń przy projektowaniu i planowaniu podobnych działań w przyszłości. Rekomendacje i wnioski formułowane będą w oparciu o określone standardy i kryteria.

Kryteria ewaluacji

Jednym z ważnych elementów etapu planowania ewaluacji będzie podjęcie decyzji w jaki sposób ma być dokonana ocena, jakie kryteria ewaluacji powinny być zastosowane do określonego badania (trafność, efektywność, skuteczność, oddziaływanie, trwałość).

Proces ewaluacji

Ewaluacja strategii obejmie: planowanie, projektowanie, realizację, raportowanie, wykorzystanie wyników ewaluacji. Raport ewaluacyjny będzie końcowym, najważniejszym produktem badania ewaluacyjnego. Zastosowana zostanie następująca struktura raportu ewaluacyjnego:

- podsumowanie,
- tekst główny raportu,
- wnioski i zalecenia,
- aneksy,
- zakres zadań zespołu,
- zastosowana metodologia,
- skład osobowy zespołu przeprowadzającego ewaluację,
- lista konsultowanych osób i organizacji,

- harmonogram badania,
- wykaz dokumentacji wykorzystanej przy ocenie,
- inne dokumenty techniczne (np. formularze ankiet, wykorzystane dane statystyczne).

Ewaluacja będzie przeprowadzona po zakończeniu realizacji strategii.

Załączniki

Ankieta - Wypracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Szanowni Mieszkańcy Gminy Michów

Urząd Gminy w Michowie przystąpił do wypracowania **Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych**. Strategia i program sprecyzują i zweryfikują najważniejsze problemy społeczne w naszej gminie, a także określą sposoby ich rozwiązywania. Aby trafnie określić cele i zadania do realizacji potrzebna jest współpraca całej społeczności gminy.

Prosimy o poważne potraktowanie ankiety i przemyślane odpowiedzi na zawarte w niej pytania.

Uwaga! Ankieta jest anonimowa!

Metryczka (wstawić X przy wybranej odpowiedzi):

Płeć: Kobieta Mężczyzna

Wiek: 13 – 16 17 – 25 26 – 59 60 i więcej

Zawód: uczeń rolnik przedsiębiorca pracownik umysłowy pracownik fizyczny

emeryt/rencista bezrobotny inny (jaki?) .....

Wykształcenie:

podstawowe zawodowe średnie policealne wyższe

W jakim stopniu jest Pan(i) zadowolony z następujących warunków życia w Gminie Proszę zaznaczyć przy każdym stwierdzeniu poniżej jedną z możliwych odpowiedzi od 0 do 4		Bardzo niezadowolony/a	Niezadowolony/a	Niezdecydowany/a	Zadowolony/a	Bardzo zadowolony/a
1.	Organizacja czasu wolnego (koła zainteresowań, kluby sportowe)	0	1	2	3	4
2.	Dostęp do Internetu	0	1	2	3	4
3.	Dostęp do informacji na temat wydarzeń w Gminie	0	1	2	3	4
4.	Dostęp do kultury: biblioteka, koncerty, wystawy	0	1	2	3	4
5.	Organizacja imprez cyklicznych w Gminie	0	1	2	3	4
6.	Dostępność doradztwa psychologiczno - prawnego	0	1	2	3	4

7.	Poziom opieki społecznej	0	1	2	3	4
8.	Poziom opieki zdrowotnej	0	1	2	3	4
9.	Bezpieczeństwo publiczne	0	1	2	3	4
10.	Warunki mieszkaniowe	0	1	2	3	4
11.	Miejsca rekreacji (np. parki, skwery, place zabaw)	0	1	2	3	4
12.	Jakość szkół	0	1	2	3	4
13.	Dostępność przedszkoli	0	1	2	3	4
14.	Żywotność lokalnej tradycji i historii w codziennym życiu	0	1	2	3	4
15.	Siła więzi międzyludzkich integrujących mieszkańców	0	1	2	3	4
16.	Dostępność handlu i usług	0	1	2	3	4
17.	Poziom udziału mieszkańców w życiu publicznym Gminy	0	1	2	3	4

W każdym pytaniu od 1 do 6 prosimy o zaznaczenie (X) 2 wybranych odpowiedzi:

1) Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- Brak pozytywnych wzorców i autorytetów
- Przemoc ze strony rodziców
- Alkohol i papierosy
- Narkotyki
- Chuligaństwo
- Brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu
- Bezproduktywne spędzanie czasu wolnego
- Inne (jakie?) .....

2) Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- Nieporadność życiowa
- Ubóstwo
- Bezrobocie
- Alkoholizm
- Bezradność opiekuńczo-wychowawcza
- Brak poradnictwa psychologiczno - prawnego
- Niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami
- Zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych
- Inne (jakie?) .....

3) Jakie problemy społeczne osób starszych uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- Izolacja społeczna (samotność)
- Izolacja rodzinna (odrzućenie)
- Niepełnosprawność
- Niezdolność do samoobsługi
- Brak zorganizowanych form wspólnego spędzania czasu
- Inne (jakie?) .....

4) Jakie problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- Długi okres oczekiwania na usługi medyczne
- Mała liczba lekarzy specjalistów
- Ograniczona liczba wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych
- Inne (jakie?) .....

5) Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- Brak placówek wychowania przedszkolnego
- Brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki
- Niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne
- Brak stołówek szkolnych
- Inne (jakie?) .....

6) Jakie problemy społeczne w obszarze sportu i kultury uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- Brak organizacji pozarządowych inspirujących działalność kulturalną i sportową
- Brak wiejskich świetlic i ognisk kultury
- Nie w pełni wykorzystany potencjał historii i kultury regionu
- Niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży
- Zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych
- Inne (jakie?) .....

Poniżej są wymienione zadania, służące rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie Gminy. Proszę używając skali od 1 do 10 ocenić, na ile ważne są poszczególne zadania przez wpisanie jednej z cyfr ze skali w kolumnie po prawej stronie za każdym zadaniem.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7-----8-----9-----10

mało ważne

bardzo ważne

1	Utworzenie punktu informacyjnego w gminie oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy	
2	Mobilny punkt pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych	
3	Dzienny Dom Pomocy Społecznej	
4	Likwidacja barier architektonicznych w urzędach	
5	Mieszkania chronione, lokale socjalne	
6	Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych	
7	Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej	
8	Założenie grupy wsparcia dla osób niepełnosprawnych	
9	Założenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	
10	Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy	
11	Założenie wolontariatu	
12	Finansowanie płatnych szczepionek dla dzieci	
13	Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (kardiolog, diabetolog, onkolog)	
14	Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych	
15	Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin.	
16	Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach	
17	Wydłużenie czasu pracy przedszkoli	
18	Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy	
19	Zwiększenie ilości obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych	
20	Potrzeba pedagogizacji rodziców i dzieci	

Jeśli według Pana/Pani pominęliśmy w ankiecie jakiś ważny problem, to proszę go opisać w tym miejscu:

Jeśli według Pana/Pani warto podjąć inne zadania, inicjatywy na rzecz integracji społecznej mieszkańców, które nie zostały wcześniej wymienione w ankiecie, to proszę wymienić poniżej:

DZIĘKUJEMY!

Wykaz skrótów

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
GSRPS – Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
GUS – Główny Urząd Statystyczny
JST – jednostka samorządu terytorialnego
OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej
NGO – ang. *Non-Governmental Organization* – organizacja pozarządowa
ZOZ – Zakład Opieki Zdrowotnej
OSP – Ochotnicza Straż Pożarna
PUP - Powiatowy Urząd Pracy
PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Spis wykresów i tabel

<i>Wykres 1. Udział respondentów ankiety w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.....</i>	<i>13</i>
<i>Wykres 2. Udział respondentów wg wieku. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.....</i>	<i>14</i>
<i>Wykres 3. Podział respondentów wg statusu zawodowego. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.....</i>	<i>15</i>
<i>Wykres 4. Podział respondentów wg poziomu wykształcenia. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.....</i>	<i>15</i>
<i>Wykres 5. Przedsiębiorstwa z terenu Gminy Michów (rok 2015). Podział według rodzajów działalności PKD 2007. Źródło: dane GUS https://bdl.stat.gov.pl/ .....</i>	<i>17</i>
<i>Wykres 6. Liczba mieszkańców Gminy Michów w latach 2014-2016 w podziale na płeć oraz ogółem. Źródło: dane UG Michów. . . . .</i>	<i>19</i>
<i>Wykres 7. Ruch naturalny ludności (urodzenia i zgony) w Gminie Michów w latach 2014-2016. Źródło: dane UG Michów.....</i>	<i>19</i>
<i>Wykres 8. Migracje na terenie Gminy Michów w latach 2014-2016. Źródło: dane UG Michów.....</i>	<i>20</i>

Wykres 9. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.....	34
Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezdomności w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.....	35
Wykres 13. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.....	35
Wykres 11. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.....	36
Wykres 14. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.....	37
Wykres 12. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w latach 2014-2016. Źródło: OPS Michów.....	38
Wykres 15. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietność w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.....	38
Wykres 16. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu alkoholizmu w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.....	39
Wykres 17. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu przemocy domowej w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.....	40
Wykres 18. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu trudności adaptacyjnych po opuszczeniu zakładu karnego w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.....	41
Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki. Źródło: dane GUS https://bdl.stat.gov.pl/ ...	18
Tabela 2. Demografia Gminy Michów. Źródło: dane UG Michów.....	18
Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Michów. Źródło: dane GUS https://bdl.stat.gov.pl.	21
Tabela 4. Wybrane dane dotyczące szkół i przedszkola na terenie gminy. Źródło: dane UG Michów.	22
Tabela 5. Liczba wydanych orzeczeń przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w latach 2014-2016. Źródło: dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Lubartowie.....	23
Tabela 6. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia. Źródło: dane OPS Michów.....	26

<i>Tabela 7. Liczba osób i rodzin objętych pracą socjalną w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.</i>	27
<i>Tabela 8. Liczba udzielonych świadczeń w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.</i>	27
<i>Tabela 9. Liczba rodzin korzystających z funduszu alimentacyjnego. Źródło: dane OPS Michów.</i>	28
<i>Tabela 10. Świadczenia przyznane w zakresie realizacji programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Źródło: dane OPS Michów.</i>	28
<i>Tabela 11. Liczba przestępstw zaistniałych na terenie Gminy Michów w latach 2014-2016. Źródło: dane Posterunku Policji w Kamionce.</i>	30
<i>Tabela 12. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Michów.</i>	33
<i>Tabela 13. Bezrobocie rejestrowane w Gminie Michów w latach 2014-2016. Źródło: dane PUP w Lubartowie.</i>	36
<i>Tabela 14. Stopa bezrobocia w Powiecie Lubartowskim, Województwie Lubelskim oraz Kraju w latach 2014-2016. Źródło: WUP w Lublinie.</i>	36
<i>Tabela 15. Typy rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2014-2016. Źródło: dane OPS Michów.</i>	37
<i>Rysunek 1. Umiejscowienie Gminy Michów w Powiecie Lubartowskim w Województwie Lubelskim. Źródło: https://www.osp.org.pl</i>	16